

ДОКЛАД ЗА
РЕЗУЛТАТИТЕ ОТ
ИЗВЪРШЕНА
МЕЖДИННА ОЦЕНКА
ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА
ОБЛАСТНА СТРАТЕГИЯ
ЗА РАЗВИТИЕ НА
ОБЛАСТ МОНТАНА
2014-2020
КЪМ 31.12.2017 Г.

СЪДЪРЖАНИЕ

СЪДЪРЖАНИЕ.....	2
I. ВЪВЕДЕНИЕ.....	3
1. Нормативно основание за изготвяне на междинния доклад.....	3
2. Методика за извършване на междинна оценка за изпълнението на ОСР и индикатори за оценка.....	4
II. ПОСТИГНАТ НАПРЕДЪК ПО ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ЦЕЛИТЕ И ПРИОРИТЕТИТЕ ЗА РАЗВИТИЕ НА ОБЛАСТТА ПРЕЗ ИЗТЕКЛИЯ ПЕРИОД.....	7
III. РЕЗУЛТАТИ ОТ МЕЖДИННАТА ОЦЕНКА СЪГЛАСНО КРИТЕРИИТЕ ЗА ОЦЕНКА НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ОБЛАСТНАТА СТРАТЕГИЯ ЗА РАЗВИТИЕ.....	32
IV. РЕЗУЛТАТИ ОТ НАБЛЮДЕНИЕТО И ОЦЕНКАТА НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ОБЩИНСКИТЕ ПЛАНОВЕ ЗА РАЗВИТИЕ.....	37
V. ИЗПОЛЗВАНИ ПРЕЗ ПЕРИОДА РЕСУРСИ ЗА ПОСТИГАНЕ ЦЕЛИТЕ НА ОБЛАСТНАТА СТРАТЕГИЯ ЗА РАЗВИТИЕ.....	39
VI. ВЪЗНИКНАЛИ ПРОБЛЕМИ И ПРЕДПРИЕТИТЕ ДЕЙСТВИЯ ОТ КОМПЕТЕНТНИТЕ ОРГАНИ ЗА ТЯХНОТО ПРЕОДОЛЯВАНЕ, ПРЕГЛЕД НА ПРЕДИШНИ ОЦЕНКИ.....	50
VII. ПРОГНОЗА ЗА ОЧАКВАНОТО ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ЦЕЛИТЕ И ПРИОРИТЕТИТЕ НА ОБЛАСТНАТА СТРАТЕГИЯ ЗА РАЗВИТИЕ ДО КРАЯ НА ПЕРИОДА НА ДЕЙСТВИЕ.....	50
VIII. ПРЕДЛОЖЕНИЯ ЗА АКТУАЛИЗАЦИЯ НА ОБЛАСТНАТА СТРАТЕГИЯ ЗА РАЗВИТИЕ.....	53
IX. ЗАКЛЮЧЕНИЕ.....	54
1. Изводи.....	54
2. Препоръки.....	57
X. СПИСЪК НА ИЗПОЛЗВАНИТЕ СЪКРАЩЕНИЯ.....	59
XI. СПИСЪК НА ИЗПОЛЗВАНИТЕ ОСНОВНИ ИЗТОЧНИЦИ НА ИНФОРМАЦИЯ.....	61
XII. СПИСЪК НА ИЗПОЛЗВАНИТЕ ТАБЛИЦИ И ФИГУРИ.....	62

I. ВЪВЕДЕНИЕ

Настоящият доклад представя резултатите от междинната оценка на Областната стратегия за развитие (ОСР) на област Монтана 2014-2020 г. за периода 2014-2017 г. Изготвен е от „Институт за управление на програми и проекти“ ООД (Изпълнител) в съответствие с нормативните разпоредби, регулиращи провеждането на регионална политика в Република България и изискванията на добрите практики междинната оценка да се разработва от независима организация на органа на изпълнение на ОСР на област Монтана – Областна администрация Монтана (Възложител).

1. Нормативно основание за изготвяне на междинния доклад

Областната стратегия за развитие на област Монтана за периода 2014-2020 г. е основополагащ, стратегически, динамичен документ и важен инструмент при формирането и провеждането на устойчиво и балансирано областно развитие в посочената територия. Документът определя средносрочните цели и приоритети за развитие на областта, както и стратегическите насоки за разработване на общинските планове за развитие.

В съответствие с чл.30 от ППЗРР **междинният доклад** за изпълнението на областната стратегия за развитие се изготвя, като се отчитат резултатите от междинната оценка на изпълнението ѝ.

Междинният доклад съдържа информация относно:

1. постигнатия напредък по изпълнението на целите и приоритетите за развитие на областта през изтеклия период;
2. резултатите от междинната оценка съгласно критериите за оценка на изпълнението на областната стратегия за развитие;
3. резултатите от наблюдението и оценката на изпълнението на общинските планове за развитие;
4. използваните през периода ресурси за постигане целите на областната стратегия за развитие;
5. възникналите проблеми и предприетите действия от компетентните органи за тяхното преодоляване;
6. прогноза за очакваното изпълнение на целите и приоритетите на областната стратегия за развитие до края на периода на действие;
7. предложения за актуализация на областната стратегия за развитие.

Основната цел на настоящия доклад на ОСП на област Монтана е да представи точна информация на заинтересованите страни (министерства и ведомства, регионални и местни власти, икономически и социални партньори, неправителствени организации, граждански сдружения и др.) за резултатите от изпълнението на документа.

2. Методика за извършване на междинна оценка за изпълнението на ОСП и индикатори за оценка

Изготвянето на междинна оценка за изпълнението на ОСП (2014-2020) включи извършването на следните *поддейности*:

- Определяне на методика за извършване на междинна оценка за изпълнението на ОСП и индикатори за оценка;
- Преглед на предходни оценки, анализ и оценка на първоначалните резултати от изпълнението;
- Анализ и оценка на степента на постигане на целите и приоритетите за регионално развитие в област Монтана през периода 2014-2017 г. на основата на настъпили промени в икономическото, социалното, инфраструктурното развитие и околната среда;
- Оценка на устойчивостта на постигнатите резултати и на очертаната тенденция към средата на периода на действие на ОСП, от гледна точка на избрани икономически, социални и екологични показатели, в т.ч. констатирани възникнали нови проблеми и потенциал за бъдещо развитие;
- Оценка на ефективността и ефикасността на използваните финансови инструменти (вкл. на ЕС) и на усвоените ресурси за изпълнение на целите и приоритетите на ОСП;
- Оценка на организацията и координацията на компетентните органи и ефективността на работа на административните структури в процеса на разработване, изпълнение, наблюдение и оценка на ОСП, вкл. по отношение на прилагането на принципа на партньорство, механизми за събиране на данни по заложените в ОСП индикатори и осигуряването на информация и публичност за изпълнението на ОСП;
- Формулиране на изводи и препоръки за актуализация на действащата ОСП и/или разработване на ОСП за следващ планов период.

Изготвянето на оценката премина през следните *последователни фази*:

- Идентифициране на проблемната ситуация;
- Анализ на заинтересованите страни;

Доклад за резултатите от извършена междинна оценка за изпълнението на Областна стратегия за развитие на област Монтана 2014-2020 към 31.12.2017 г.

- Подготовка на оценката;
- Събиране на данни;
- Анализ и интерпретация на информацията;
- Вграждане на резултатите в политиката за местно и регионално развитие.

При изготвянето на оценката са използвани следните **подходи и методи**:

- **Наблюдение** - най-прекият метод за събиране на данни и информация за изготвяне на междинна оценка на ОСР, въпреки че в доста от случаите при интерпретиране на резултатите от наблюдението се влага голяма доза субективно отношение.

- **Проучване** - за изготвяне на качествена междинна оценка е необходимо проучване на документи, информация и данни от различни дирекции и отдели в общините от региона и областната администрация, Бюрото по труда, Териториалното статистическо бюро, Интернет, изследване на познания и мнения, чрез въпросници и/или анкета и др.

- **Описание** – описват се факти, данни, резултати от изпълнението на ОСР, констатации, препоръки и изводи.

- **Анализ и Синтез** – анализира се базовата входяща информация и данни и се обобщават резултатите за нивото на изпълнение на ОСР.

- **Оценка** – оценява се степента на изпълнение, степента на постигане на заложените цели, ефективност и ефикасност на използваните ресурси и други.

- **Сравнение** – сравняват се данни, факти, показатели и резултати. На база сравнението се правят изводи и препоръки.

- **Работа в екип** – съгласуваност, разпределение на задачите и пълен синхрон в действията на екипа за изготвяне на междинната оценка за изпълнение на ОСР.

- **SWOT анализ** – анализ на силните и слабите страни, възможностите и заплахите за изпълнение на Областната стратегия за развитие до остатъка от периода на нейното действие.

- **Индексен метод** - изравнява равнището на даден показател или индикатор, заложен в Областната стратегия за развитие към неговото равнище в минал период или към равнище на минало време, прието за база.

- **Графични методи** – за изобразяване на данни, факти, тенденции, чрез геометрически изображения на функционална зависимост с помощта на линии на равнината. При изготвяне на междинната оценка и проекта на актуализиран документ на Областната стратегия за развитие ще се прилагат всички видове графици, като диаграми за сравнение на време и редове, криви за разпределение, графици, статистически

кардиограми и др.

Изпълнителят е извършил оценката на база на надеждни статистически, фактологически и финансови данни от официални източници на информация и от собствено проучване.

Оценителят е приложил в работата си следната методика за качествена оценка на количествено измеримите показатели:

Таблица I.1. Методика за качествена оценка на количествени показатели

Процентно съотношение изпълнение (в %) към 2020г.	Процентно съотношение изпълнение (в %) към 2017г.	Качествена оценка на изпълнението
0 (неизпълнение) - 15	0 (неизпълнение) - 8	слабо изпълнение
от 16 до 40	от 9 до 23	умерено изпълнение
от 41 до 60	от 24 до 34	добро изпълнение
от 61 до 80	от 35 до 46	много добро изпълнение
над 80	над 47	отлично изпълнение

Източник: Оценителска методика

По отношение на изискването за преглед на предходни оценки би могло да се каже следното: В съответствие с чл. 32 от ЗРР за областната стратегия за развитие не се изготвя предварителна оценка. Друга междинна оценка не е изготвяна, затова настоящата междинна оценка се явява първа оценка за периода и представя по-долу резултатите от изпълнението на стратегията за периода 2014-2017 г.

В структурно отношение оценката и докладът следват залегналата последователност в ЗРР и ППЗРР.

II. ПОСТИГНАТ НАПРЕДЪК ПО ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ЦЕЛИТЕ И ПРИОРИТЕТИТЕ ЗА РАЗВИТИЕ НА ОБЛАСТТА ПРЕЗ ИЗТЕКЛИЯ ПЕРИОД

Приетата Визия на ОСР Монтана 2014-2020 г. е: Област Монтана - успяла да запази, подобри и усвои своя потенциал за развитие чрез подкрепа за инвестиции и растеж от националната политика и мобилизирала своите вътрешни ресурси, мотивирана за подобро качество на живот.

За изпълнение на визията са поставени **3 стратегически цели.**

Планирани са и общо **15 приоритета** за действие, които предлагат специфични интервенции, насочени към изпълнение на поставените стратегически цели на ОСР. Единият от приоритетите е хоризонтален - с ранг на стратегическа цел.

По-долу е представено изпълнението на стратегическите цели чрез приоритетите.

1. Изпълнение на Стратегическа цел 1. Подобряване на конкурентоспособността на областната икономика и повишаване на икономическата активност

Тази стратегическа цел адресира основните потребности и потенциал за развитие на област Монтана, свързани с липсата на конкурентоспособност на регионалната икономика и нейното слабо представяне. Освен догонващ растеж чрез специално насочена подкрепа от националната и регионалната политика областта следва да мобилизира и включи в този растеж специфичния си потенциал и фактори на растеж, както и да подобри тяхното качество. Сред недостатъчно добре оползотворените ресурси, които са и носители на регионално развитие, са природните ресурси и културното наследство.

Приоритет 1.1. Насърчаване на предприемачеството чрез подкрепа на развитието на нови бизнес идеи и създаването на нови фирми

По приоритета са предвидени няколко мерки, но е изпълнена само една за подпомагане стартирането на собствен бизнес, като са изпълнени 25 проекта по проекта „Подкрепа за предприемчивите българи“ на обща стойност **426 хил. лв.** Развити са разнообразни стопански дейности, които са предимно в сферата на услугите. Чрез изпълнението на проектите е постигнато и стимулиране на предприемаческия дух на хората, повишаване на административния и мениджърския капацитет на бизнес субектите.

По планираните мерки за предоставяне на гаранции при достъп до финансиране и инструменти за финансиране чрез споделяне на риска са разработени финансови

инструменти, които ще се предоставят от няколко финансови институции. За този тип проекти информация няма как да бъде получена, тъй като тя е търговска тайна.

Не са идентифицирани проекти и за:

- Подобряване на бизнес инфраструктурата и предоставяните услуги в подкрепа на бизнеса;
- Провеждане на обучения за придобиване на предприемачески и бизнес умения;
- Подпомагане процеса на пазарна информация и търговски контакти с местни и чуждестранни фирми;
- Подобряване на достъпа до нови пазари и интернационализация на МСП;
- Популяризиране на успешни бизнес практики;
- Инициране на форуми за споделяне на опит в решаването на проблеми.

Приоритет 1.2. Насърчаване на инвестиции в бизнес иновации и повишаване на ресурсната ефективност в предприятията

По приоритета са изпълнени значителен брой от планираните мерки: повишаване на конкурентоспособността на МСП чрез подобряване на ефективността и производителността на технологиите и управлението в предприятията; подпомагане на технологичното обновление на производствата и дейностите в областта; подкрепа за повишаване на енергийната ефективност в предприятията; изготвяне на обследвания за енергийна ефективност, предпроектни проучвания, технически спецификации; технологична модернизация с цел повишаване на ефективността на използването на ресурсите; покриване на международно признати стандарти; повишаване на производителността и ефективността им на работа.

Проектите за технологична модернизация/ повишаване на производствения капацитет са повече от тези за внедряване на иновации в предприятията съответно 53 на 32. Реализират се 12 проекта за развитие на управленския капацитет и растеж в предприятията, в т.ч. внедряване на международно признати стандарти и системи за управление на бизнеса. Реализирани са и общо 30 проекта за подобряване на енергийната ефективност на предприятията. Проекти се реализират предимно на територията на община Монтана - общо 95 бр. Останалите проекти са реализирани на територията на общините Берковица - 13 бр., Вършец – 7 бр., Лом – 4 бр., Бойчиновци – 3 бр., Георги Дамяново – 2 бр., Брусарци и Чипровци по 1 бр. На територията на общините Вълчедръм, Медковец и Якимово няма реализирани проекти за повишаване на конкурентоспособността на предприятията.

Бенефициенти с реализирани проекти по целта с над 1 млн. лв. са: „Хъс“ ООД, „Байнет Дейта Комюникейшънс България“ ЕООД, „Емко“ ЕООД, „Елшица-99“ ЕАД, „Каро трейдинг“ ООД, „Мюрол България“ ООД, „Виниир Монтана“ ЕООД, „КВП-Консулт“ ЕООД, „Евалон 1“ ЕООД, „Верда 008“ ЕООД, „КВП-груп“ ЕООД, „Амбър ойл“ ЕООД, „ТК билд“ ЕООД, „Нова строй тийм“ ЕООД, „Научно-технически съюз по строителството-консултингенеринг“ ЕООД; „Дигер плюс“ ЕООД, „ТК Дрийм Билд“ ЕООД, „Пласека“ ЕООД, „Макстрой“ ЕООД, „Берк Пласт ХМГ“ ЕООД, „Бетон Монтана“ ЕООД, „Ломско пиво“ АД, „Леми – Трафо“ ЕАД, „Стилпласт 2002“ ООД, „БКК – 95“ ООД, „Електростарт“ АД, „Формпласт БГ“ ЕООД, „Спортал.бг“ АД, „В и Х секюрити“ ЕООД, „Телепоинт“ ООД, „Брек“ ЕООД, „Мобайл системс“ ООД, „Многопрофилна болница за активно лечение Сити Клиник - Свети Георги“ ЕООД, „ЗАИ“ АД, „БКК – 95“ ООД, „Ники“ ЕООД, „Булмаг“ АД, „ТБМ – 2000“ ЕООД, „Интернет Корпорейтед Нетуъркс“ ЕООД, „Диджитъл солюшънс“ ООД, „Сис ем“ ООД, „Елкотех-синхрон“ ООД, „Есри-България ООД.

Не са идентифицирани проекти за:

- Подкрепа за създаване на технологични паркове, координационни центрове, офиси за технологичен трансфер, сертифициращи лаборатории;
- Доставка на оборудване, машини и съоръжения, свързани с изграждането на когенерационни инсталации;
- Насърчаване на инвестициите в научноизследователска и иновационна дейност и развитие на връзките между бизнеса и научните центрове и предоставяне на подкрепа за усъвършенствани производствени възможности и пилотно производство в ключови базови технологии.

През 2018 г. е налична възможност за подаване на проекти за подкрепа за пилотни и демонстрационни инициативи за ефективно използване на ресурсите, което ще позволи и развитие и изпълнение на такива иновативни проекти до 2020 г.

Общото финансово изпълнение на приоритета е **127 679 хил. лв.**, което съставлява **70%** от постигането на Стратегическа цел 1 и **25%** от постигнатия напредък за цялата ОСР или това е приоритетът, който е оказал едно от най-големите въздействия за развитието на областта. С оглед на значително по-малкия брой изпълнени проекти по ОПРКБИ 2007-2013 в сравнение с тези по ОПИК 2014-2020 с приоритетното финансиране на предприятия от Северозападния район, може да се направи извод, че тази държавна политика допринася за високия резултат на изпълнение на приоритета - четирикратно надвишил направената целева прогноза за 2020 година!

Приоритет 1.3. Активизиране на специфичния потенциал на регионалната икономика

По приоритета са включени два основни подприоритета:

- Подприоритет 1.3.1. Развитие на селското стопанство за производство на продукти с висока добавена стойност при устойчиво управление на природните ресурси;
- Подприоритет 1.3.2. Развитие на устойчиви форми на туризъм.

По първия подприоритет са планирани редица мерки, чрез които да се преодолеят натрупаните сериозни проблеми в секторите на селското стопанство – земеделие и животновъдство, в т.ч. рибарство, преработка на селскостопански продукти и горското стопанство.

Изпълнени са проекти по следните мерки от Програма за развитие на селските райони:

- Мярка 121 „Модернизиране на земеделските стопанства“ - 5 бр.;
- Подмярка 4.1 „Инвестиции в земеделски стопанства“ - 29 бр.;
- Мярка 123 „Добавяне на стойност към земеделски и горски продукти“ - 7 бр.;
- Подмярка 4.2 „Инвестиции в преработка/маркетинг на селскостопански продукти“ - 4 бр.;
- Подмярка 6.1 „Стартова помощ за млади земеделски стопани“ - 30 бр.;
- Подмярка 6.3 „Стартова помощ за развитието на малки стопанства“ - 49 бр.

Проектите по първите две мерки, посочени по-горе, включват като основна дейност закупуване на оборудване за обработване на земеделските земи. Географското разпределение на проектите е следното: най-много са изпълнените проекти на територията на община Вълчедръм – общо 10, следвани от тези в община Берковица – 8 бр., община Монтана – 5 бр., община Медковец – 4 бр., община Бойчиновци и община Лом – по 3 бр., община Вършец – 1 бр. На територията на общините Брусарци, Георги Дамяново, Чипровци и Якимово няма изпълнени проекти. От общо 34 бр. проекти 24бр. са в отрасъла земеделие и 10 бр. - за развитие на животновъдни стопанства.

По мерките за преработка/маркетинг на селскостопански и горскостопански продукти: 5 от проектите са за развитие на предприятия за преработка на дървесина, а останалите 6 са в хранително-вкусовата промишленост. Географското разпределение на

проектите показва, че на територията община Монтана са реализирани най-много проекти – 4 бр., следвани от тези в община Вършец и Берковица по 2 бр., а в общините Вълчедръм, Георги Дамяново и Якимово по 1 бр. На територията на общините Бойчиновци, Брусарци, Лом, Медковец и Якимово няма изпълнени проекти.

По подмярката за подпомагане на млади земеделски стопани са реализирани най-голям брой проекти на територията на община Монтана – 20 бр., следвана от община Лом – 4 бр., община Бойчиновци – 3 бр. На територията на общините Брусарци, Вълчедръм и Георги Дамяново е реализиран по 1 проект, а в общините Берковица, Вършец, Медковец, Чипровци и Якимово не са изпълнени проекти по мярката.

По подмярката за подпомагане на малки стопанства са реализирани най-голям брой проекти на територията на община Монтана – 22 бр., следвана от община Берковица – 9 бр., община Вършец – 5 бр., общините Георги Дамяново и Чипровци по 4 бр., общините Вълчедръм и Якимово по 2 бр. и община Бойчиновци - 1 бр. На територията на общините Брусарци, Лом и Медковец не са изпълнени проекти по мярката.

Изпълнени са и следните проекти за развитието на сектор „Рибарство“:

- Изграждане на ферма за култивиране на змиорка Фиш фарм БГ;
- Изграждане и оборудване на нов обект за аквакултури Садкова инсталация за интензивно отглеждане на риба в язовир Огоста;
- Изграждане на комбинирано рибно стопанство за отглеждане на европейски сом и шаран в яз. Мартиново, община Чипровци;
- Регионална кампания на територията на Северозападна България за повишаване на информираността на обществото по отношение на продуктите от риболов и аквакултура;
- Изграждане на предприятие за преработка на риба в гр. Монтана, общ. Монтана;
- Повишаване на конкурентоспособността на Фиш Инвест ООД.

В община Вълчедръм е изграден общински паркинг и пазар за животни.

Изпълнени са и проекти за създаване и поддържане на горски култури в общините Вълчедръм, Берковица, Бойчиновци, Вършец и Монтана.

Общото финансово изпълнение на подприоритета е **51 004 хил. лв.**, което съставлява над **95%** от постигнатото по приоритета.

По отношение на втория подприоритет за развитие на туризма са изпълнени следните проекти:

- Изграждане на туристически атракционни съоръжения в град Вършец;
- Екопътека и туристически посетителски център, кв. Заножене, град Вършец и село Спанчевци, община Вършец;
- Зона за експониране на традиционни занаяти, УПИ I, кв.54А. Подобект: Рехабилитация и преустройство на съществуваща сграда и навес в Център на местни традиционни занаяти и демонстрационна площ, УПИ I, кв.54А, гр. Чипровци;
- Изграждане на атракции за посетителите и места за отдых и развлечения в нископланински ландшафтен парк Широка планина, с. Превала, община Чипровци, област Монтана;
- Изграждане на Атракционен парк Приключенци в ПИ 663, м. Мангесина ливада, община Чипровци, област Монтана;
- Подобряване на туристическа инфраструктура чрез изграждане на информационни пунктове в населените места на община Чипровци, област Монтана;
- Интегрирано развитие на културно-историческия туризъм в община Монтана.

Общото финансово изпълнение на подприоритета е **2 600 хил. лв.**, което съставлява близо **5%** от общото финансово изпълнение на приоритет 1.3. – **53 899 хил. лв.**, което съставлява близо **30%** от постигнатия напредък по Стратегическа цел 1 и **11%** от постигнатия напредък за цялата ОСР.

Реализираните проекти и дейности са представени в *Приложение № 1* на документа.

2. Изпълнение на Стратегическа цел 2. Съхранение и подобряване качествата на човешкия капитал чрез социално развитие

Тази стратегическа цел акцентира върху повишаване на жизнения стандарт на населението чрез създаване на нови работни места, инвестиции в хората и интеграция на групите в неравностойно положение. Обоснована е от необходимостта от решаване на констатираните, продължително проявяващи се проблеми в социалното развитие. Приоритетните дейности са ориентирани към разширяване на достъпа до качествено образование; постигане на по-голяма гъвкавост на образователната система спрямо промените в пазара на труда; създаване на условия за качествена заетост, гарантираща социално включване; изграждане на адекватна инфраструктура за образование и здравеопазване, спортна и културна инфраструктура; осигуряване на по-добър здравен и културен статус на населението и подобряване на социалното включване.

Приоритет 2.1. Подобряване на условията за по-пълно използване на трудовия потенциал

По приоритета са изпълнени проекти както от местни предприятия, така и от общинските администрации, финансирани основно от ОПРЧР. Основните резултати от изпълнените дейности са повишена квалификация и обучение на персонала, създадени нови работни места, подобрени условия на труд.

Бенефициенти с изпълнени проекти по тези специфични цели са: „Май-Централа“ ЕАД, „Цуля“ ЕООД, „Иванес – Н“ ЕООД, „МС и М“ ООД, „Мода Стил ВД“ ЕООД, „ПСП 79“ ЕООД, „Геномакс“ ООД, „Си – Модел“ ООД, „Полимона“ ООД, „Пътстрой 99“ ООД, „Ангелов Одитинг“ ООД, „Енерджи Спед“ ЕООД, „Авиоремонтен завод“ ЕООД, „ЗИМП“ АД, „Крид“ ООД, „Обст Инвест“ ЕООД, „Наслада 99“ ООД, „Монбат“ АД, ЕТ „Пламяк – 96“, „Мода Арб“ ООД, „Ломско пиво“ АД.

Общините Берковица, Бойчиновци, Лом и Монтана са реализирали дейности във връзка със създаването на временни работни места по национални програми за заетост или такива дейности финансирани от ОПРЧР.

Не са идентифицирани проекти за изграждане на система за прогнозиране на потребностите на пазара на труда от работна сила, създаване на система за популяризиране на потребностите на бизнеса от кадри със съответната квалификация и специалност и интегриране на действията на институциите и бизнеса (в сферата на образованието, пазара на труда, социалните дейности и др.) за осигуряване на квалифицирани кадри за бизнеса и публичния сектор.

По-подробна информация за реализираните проекти и дейности е представена в **Приложение №1**.

Общото финансово изпълнение на приоритета е **9 191 хил. лв.**, което съставлява **12%** от постигането на Стратегическа цел 2 и незначителна част от постигнатия напредък за цялата ОСР – **2%**.

Приоритет 2.2. Подобряване достъпа до образование и на инфраструктурата на образованието. Развитие на всички степени на образователната система

По приоритета са предвидени 5 специфични цели, насочени към осигуряване достъп до образование за лица и групи в условия на изолация и риск, ограничаване броя на преждевременно напускащи училище ученици, създаване на условия за продължаващо образование през целия живот, разширяване на образователните степени чрез разкриване

на висше училище или филиал на висше училище и модернизация на съществуваща образователна инфраструктура.

Изпълнени са няколко проекта на местни образователни институции и общини с т.нар. меки мерки, като:

- „Актуализиране на образователния процес в Професионална гимназия по строителство, архитектура и геодезия „Проф. Арх. Стефан Стефанов“, гр. Монтана в сътрудничество с работодател в сферата на ИКТ“ на Професионална гимназия по строителство, архитектура и геодезия – Монтана;
- „Качественото образование – гаранция за пълноправна интеграция на ромските ученици в община Лом“ на Професионална гимназия по производствени технологии;
- „Мостове към света“ на СУ „Иван Вазов“ - гр. Вършец;
- „Заедно в училище“ на Община Лом;
- „Образованието в подкрепа на приобщаването, многообразието и активното гражданство“ на Община Берковица;
- „Ще успеем заедно“ на Община Берковица.

Голяма част от инвестициите са насочени предимно по специфична цел 5 за модернизирание на образователната инфраструктура чрез проектите:

- „Подобряване на образователната инфраструктура в община Берковица чрез въвеждане на мерки за енергийна ефективност“;
- „Модернизирана образователна инфраструктура в град Лом“;
- „Реконструкция, ремонт и оборудване на сградите и прилежащите пространства на СУ „Отец Паисий“ - с. Медковец“.

Изпълнени са и по-малки като обхват дейности, финансирани от общинските бюджет, които са насочени предимно към дребни ремонти на образователната инфраструктура.

Изпълнените проекти за енергийна ефективност на сгради от образователната инфраструктура са представени в Приоритет 3.2. „Развитие и модернизация на техническата инфраструктура“. Те обаче също имат принос към този приоритет за модернизирание на образователната инфраструктура.

Принос към постигнатото въздействие в сферата на образованието имат и изпълнените трансгранични проекти, представени по-подробно в Приоритет 3.5. „Развитие на транснационално и трансгранично сътрудничество“.

По отношение на целта за разширяване на образователните степени чрез разкриване на висше училище или филиал на висше училище в Монтана от 2015 г. „Висше училище по агробизнес и развитие на регионите – Пловдив“ е открил свой локален дистанционен център и по този начин е създадена възможност за обучение и полагане на изпити от студенти в Монтана.

Изнесен учебен център е открит и от Варненския свободен университет в Монтана през 2015 г.

По-подробна информация за реализираните проекти и дейности е представена в **Приложение №1**.

Общото финансово изпълнение на Приоритет 2.2 е **16 068 хил. лв.**, което съставлява **21%** от постигането на Стратегическа цел 2 и малко над **3%** от постигнатия напредък за цялата ОСР.

Приоритет 2.3. Подобряване достъпа до качествени здравни услуги и до лечебни здравни заведения

По приоритета са предвидени две специфични цели „Осигуряване на достъп на населението до извънболнична и болнична здравна помощ“ и „Подобряване качествата на инфраструктурата на здравеопазването“.

Реализирани са два проекта:

- Технологично обновление на МБАЛ „Св. Николай Чудотворец“ - гр. Лом;
- Ремонт на здравна инфраструктура в община Монтана.

По-подробна информация за реализираните проекти и дейности е представена в **Приложение №1**.

В периода до 2020 г. се очаква да се реализира и проект на Министерство на здравеопазването на територията на цялата страна за модернизирание на спешната помощ в цялата страна, в т.ч. и в област Монтана.

Общото финансово изпълнение на Приоритет 2.3 е **3 701 хил. лв.**, което съставлява около **5%** от постигането на Стратегическа цел 2 и незначителна част от постигнатия напредък за цялата ОСР под **1%**.

Приоритет 2.4. Подобряване условията за предлагане на качествени социални услуги

Този приоритет включва една Специфична цел 2.4.1. „Развитие на форми на социални услуги, предоставяни в обичайна среда, в общността“, но нейните дейности като цяло в голямата си част дублират тези от Приоритет 2.6. „Подкрепа на мерки за социално включване и предотвратяване рисковете за социално изключване“. Изпълнените проекти трудно могат да се съотнесат само към единия или другия приоритет. Все пак условно са разделени, като инвестиционните проекти са съотнесени към този приоритет, а проектите с меките мерки към 2.6.

Изпълнени са следните проекти:

- „Изграждане на ЦНСТ в град Лом“;
- „Моят дом - 3 ЦНСТ за деца с увреждания и ЗЖ“;
- „Преустройство, реконструкция и ремонт на съществуващи помещения за изграждане на Дневен център за деца с увреждания в сграда на детско заведение – V детска градина, ж.к. Изгрев - гр. Берковица“;
- „Осигуряване на устойчива социална среда за деца в община Лом“;
- „Център за настаняване от семеен тип (ЦНСТ) за 12 + 2 деца в УПИ IV - 344, кв. 68 по плана на гр. Берковица“;
- „По-добрата грижа - осигуряване на качествени социални услуги за хората от община Георги Дамяново“;
- „Ремонт на сграда, обособена като „Защитено жилище за лица с психични разстройства“ в с. Замфир, Община Лом“;
- „Обособяване на Семейно-консултативен център, изграждане на достъпна среда, ремонт помещения“.

По-подробна информация за реализираните проекти и дейности е представена в **Приложение №1.**

Общото финансово изпълнение на Приоритет 2.4. е **3 974 хил. лв.**, което съставлява около **5%** от постигането на Стратегическа цел 2 и незначителна част от постигнатия напредък за цялата ОСР под **1%**.

Приоритет 2.5. Подобряване на качествата и достъпа до културна и спортна инфраструктура

По приоритета са планирани три специфични цели: „Подкрепа за културни институции и дейности, достъп до културното наследство“, „Институционална и финансова подкрепа на дейности (проекти) за културни и творчески индустрии“ и „Обновяване на спортната инфраструктура и стимулиране на форми на масов спорт“.

Изпълнени са редица дейности, свързани с изпълнение на общинските културни и спортни календари.

В сферата на културата са изпълнени проекти, свързани с подобряване на културната инфраструктура, както и на религиозната такава, финансирани от ПРСР:

- „Реставрация, ремонт и реконструкция на манастирски комплекс Св. Архангел Михаил гр. Брусарци“;
- „Ремонт и реконструкция на храм „Св. Параскева“, гр. Вълчедръм“;
- „Възстановяване и основен ремонт на православен храм „Св. Николай Чудотворец“, гр. Берковица, общ. Берковица, обл. Монтана, в това число и дейности по вертикалната планировка и подобряване на прилежащите пространства“;
- „Реконструкция, основен ремонт, възстановяване и обзавеждане на църква „Свети Николай“, находяща се в с. Бързия, общ. Берковица, обл. Монтана и благоустрояване на прилежащите части от терена“;
- „Реконструкция, ремонт и реставрация на Клисурски манастир „Св. Св. Кирил и Методий“ и дейности по вертикална планировка и подобряване на прилежащите пространства“;
- „Ремонт, реставрация, вертикална планировка и подобряване на околното пространство на църква „Св. Вмчк. Георги“, гр. Вършец“;
- „Възстановяване, ремонт и реконструкция на църковен храм „Св. Успение Богородично“ и прилежащи обекти в Лопушански манастир“;
- „Инвестиции за поддържане и възстановяване на църква „Успение Богородично“, гр. Лом“;
- „Ремонт, реставрация и възстановяване на храм „Св. Вмчк. Георги“ и както и на прилежащите: камбанария, сграда за провеждане на църковни тържества и църковно просветна дейност, покрита сезонна сграда за обслужване дейността на църквата в с. Расово и подобряване на прилежащите пространства“;
- „Ремонт и реконструкция на църква „Възнесение Господне“ гр. Чипровци“;
- „Реконструкция, основен ремонт, възстановяване, обзавеждане и благоустрояване на прилежащ терен на манастирска /съществуваща/ сграда към Чипровски манастир

Доклад за резултатите от извършена междинна оценка за изпълнението на Областна стратегия за развитие на област Монтана 2014-2020 към 31.12.2017 г.

„Св. Йоан Рилски“ в имот №000056, в земл. на с. Железна с ЕКАТТЕ 29115, община Чипровци“;

- „Реконструкция и ремонт на НЧ „Гоцо Николов-1960“ с. Мадан“;
- „Реконструкция и ремонт на НЧ „Светлина-1934“ с. Ерден“;
- „Реконструкция и ремонт на НЧ „Просвета-1934“ с. Мърчево“;
- „Реконструкция и ремонт на НЧ „Развитие-1911“ с. Лехчево“;
- „Реконструкция и ремонт на НЧ „Нов живот-1900“ с. Владимирово“;
- „Реконструкция и ремонт на НЧ „Светлина-1929“ с. Громшин“;
- „Многофункционален център за социални, културни и спортни мероприятия в с. Дългоделци“;
- „Повишаване качеството на културния живот в община Берковица чрез закупуване на оборудване и обзавеждане за НЧ „Иван Вазов-1872“, град Берковица“;
- „Ремонт и обновяване на съществуваща сграда на общинска музейна колекция“.

Направени са и значителни инвестиции за модернизиране и изграждане на спортна инфраструктура, сред които изпълнените проекти:

- „Изграждане на център за отдых, свободно време и въздушни спортове в с. Ерден“;
- „Реконструкция и модернизация на спортен комплекс - стадион, съблекалня и басейн, гр. Чипровци, област Монтана“;
- „Модернизация на спортен център, ремонт и подобряване на културен дом - Народно читалище „Просвета-1891“ гр. Брусарци“;
- „Създаване на спортен център, ремонт и подобряване на Народно читалище „Събуждане-1899“ с. Василовци, общ. Брусарци“;
- „Създаване на спортен център, ремонт и подобряване на Народно читалище „Христо Ботев-1929“ с. Дондуково, община Брусарци“;
- „Многофункционален спортен център, реконструкция на съществуващ стадион и изграждане на спортна зала с покрит плувен басейн“;
- „Реконструкция на спортна зала – гр. Чипровци, УПИ III, кв. 60, пл. № 131, община Чипровци, област Монтана“.

По-подробна информация за реализираните проекти и дейности е представена в **Приложение №1.**

Общото финансово изпълнение на Приоритет 2.5. е **29 956 хил. лв.**, което съставлява около **40%** от постигането на Стратегическа цел 2 и малка част от постигнатия напредък за цялата ОСР - под **6%**.

Приоритет 2.6. Подкрепа на мерки за социално включване и предотвратяване рисковете за социално изключване

По приоритета са планирани четири специфични цели: „Преодоляване на дискриминационни условия за наемане на работа на лица с увреждания“, „Развитие на услуги в общността с цел преодоляване на социалното изключване и изолация“, „Провеждане на интегрирани политики от институциите на регионално и местно ниво за социално включване“ и „Интегриране на ромите в областта“.

Реализирани са следните проекти, финансирани от различни източници, но предимно ОПРЧР, ОПХ и Фонд „Социална закрила“:

- „Звено за услуги в домашна среда – Лом“ с бенефициент Община Лом;
- „Комплекс за здравни и социални услуги (КЗСУ) „Св. Мина“ с бенефициент Община Монтана;
- „Подай ръка“ с бенефициент Община Лом
- „Създаване на звено за услуги в домашна среда - за разширяване на дейностите на „Домашен социален патронаж“ в община Медковец, област Монтана“;
- „Нова социална услуга „Център за настаняване от семеен тип на лица с физически увреждания“ в град Вършец“ с бенефициент Община Вършец;
- „Ново начало - разкриване на Център за настаняване от семеен тип за деца с увреждания в Община Берковица“;
- „Център за настаняване от семеен тип „Мечта““ с бенефициент Община Лом;
- „Защитено жилище за лица с психични разстройства – Лом“ с бенефициент Община Лом;
- „Защитено жилище „Адаптация““ с бенефициент Община Монтана;
- „Да си подадем ръка“ с бенефициент Община Вълчедръм;
- „Създаване условия за независим живот на уязвими лица в Община Монтана“;
- „Община Лом – в грижа за децата“;
- „Инвестиция в бъдещето“ с бенефициент Община Монтана;
- „Център за почасово предоставяне на услуги за социално включване в общността или в домашна среда“ с бенефициент Община Якимово;

Доклад за резултатите от извършена междинна оценка за изпълнението на Областна стратегия за развитие на област Монтана 2014-2020 към 31.12.2017 г.

- „Подкрепа за независим живот в община Вършец“;
- „Звено за почасово предоставяне на услуги за социално включване“ с бенефициент Община Лом;
- „Създаване на център за предоставяне на интегрирана социална услуга в Община Берковица“;
- „Център за почасово предоставяне на социални услуги в общността и в домашна среда, Община Чипровци“;
- „Център за иновативни комплексни социални услуги в Община Брусарци“;
- „Център за независим живот“ с бенефициент Община Георги Дамяново;
- „Намаляване на бедността и насърчаване на социалното включване“ с бенефициент Община Бойчиновци;
- „Интегрирани социални услуги за лица в неравностойно положение на територията на Община Медковец“;
- „Център за почасови интегрирани услуги за социално включване в общността и в домашна среда в община Вълчедръм“;
- „Топъл обяд в община Георги Дамяново“;
- „Осигуряване на топъл обяд в град Лом“;
- „Топъл обяд в община Бойчиновци“;
- „Осигуряване на топъл обяд на социално слаби лица от община Медковец“;
- „Осигуряване на топъл обяд в община Чипровци“;
- „Осигуряване на топъл обяд в община Брусарци - 2016“;
- „Осигуряване на топъл обяд в община Вълчедръм – 2016 г.“;
- „Осигуряване на топъл обяд в община Берковица - 2016 г.“;
- „Осигуряване на топъл обяд в община Якимово“;
- „Осигуряване на топъл обяд в община Чипровци“;
- „Осигуряване на топъл обяд в община Медковец“;
- „Осигуряване на топъл обяд в община Вълчедръм“;
- „Осигуряване на топъл обяд в община Берковица“;
- „Топъл обяд 2016 г. в Монтана“;
- „Модернизиране на кухненско оборудване и обзавеждане на Домашен социален патронаж гр. Бойчиновци“;

Доклад за резултатите от извършена междинна оценка за изпълнението на Областна стратегия за развитие на област Монтана 2014-2020 към 31.12.2017 г.

- „Модернизирание на кухненското оборудване и обзавеждане на Домашен социален патронаж в община Вълчедръм“;
- „Кухненско оборудване и обзавеждане на Домашен социален патронаж – Лом“;
- „Комплексен подход за ромско включване в община Монтана“ по програма за „Насърчаване на социалното включване на ромите и други уязвими групи“.

По-подробна информация за реализираните проекти и дейности е представена в

Приложение №1.

Общото финансово изпълнение на Приоритет 2.6. е **12 375 хил. лв.**, което съставлява около **16%** от постигането на Стратегическа цел 2 и малка част от постигнатия напредък за цялата ОСП - под **3%**.

3. Изпълнение на Стратегическа цел 3. Подобряване на териториалната устойчивост и свързаност

Тази стратегическа цел акцентира върху постигане на балансираност и свързаност в областен, регионален, национален и трансграничен план чрез изграждане на необходимата транспортна, техническа и екологична инфраструктура, развитие и благоустрояване на населените места, развитие на транснационално и трансгранично сътрудничество.

Приоритет 3.1. Развитие на инфраструктура за свързаност и достъпност

По приоритета е предвидена една специфична цел - „Доизграждане и развитие на транспортната инфраструктура“ със следните мерки: „Развитие на транспортната инфраструктура по направленията на Трансевропейските транспортни коридори“, „Развитие и модернизация на пътища, осигуряващи достъп до европейските транспортни коридори и вътрешнорегионалните връзки“, „Модернизация на транспортната мрежа, създаваща благоприятна среда за живот“.

Изпълнени са следните по-важни проекти:

- „Обходен път на гр. Монтана - Път I-1 (E79)“ с бенефициент Агенция „Пътна инфраструктура“;
- „Рехабилитация на общински път, обект Път MON1130/II-81, Расово - Лом/-граница Община (Лом-Якимово) - Комошица - /III - 818/ - Якимово - /III - 818/ или Път IV-10127 Якимово - Комошица - стара номерация на пътя“ с бенефициент Община Якимово;
- „Рехабилитация и реконструкция на пътната мрежа в община Вършец“;

Доклад за резултатите от извършена междинна оценка за изпълнението на Областна стратегия за развитие на област Монтана 2014-2020 към 31.12.2017 г.

- „Рехабилитация и/или реконструкция на участъци от общински пътища на територията на община Берковица – (Път MON2008, Път MON1091, Път MON1012, Път MON2002, Път MON1001, Път MON1013)“;
- „Реконструкция и рехабилитация на част от общинската пътна мрежа в община Вършец - общински път MON 1092 /III - 812/ Вършец - кв. Заножене - Спанчевци /III - 812/ и общински път MON 3097 /MON1092/ кв. Заножене – м. Водопада“.

Изпълнени са и редица дейности за подобряване на общинската инфраструктура със средства от общинските бюджети или целеви средства от държавата.

По отношение основните три заложенени проекта за реализация по Приоритет

3.1. на ОСП Монтана 2014-2020 г. резултатите са следните:

- Проект за изграждане на скоростен път Видин – Монтана – Ботевград (Е 79) като част от Приоритетна ос № 7 от TEN-T по направлението на ЕТК № 4 - към 31.12.2017 г. проектът е в етап на проектиране със средства от Оперативна програма „Транспорт и транспортна инфраструктура“ по проект „Подготовка на проект: Път I-1 /Е-79/ „Видин-Монтана-Враца“ с дата на приключване на проекта: 31.01.2019 г.;
- Проект за модернизация на жп линията Видин – София като част от Приоритетна ос № 22 от TEN-T по направлението на ЕТК № 4 - към 31.12.2017 г. е завършено проектирането чрез изпълнение на проект по Оперативна програма „Транспорт 2007-2013“, но до 2020 г. няма налично финансиране за изпълнението на проекта;
- По проект за модернизиране инфраструктурата на пристанище Лом като мултимодален възел от Приоритетна ос № 18 от TEN-T по направлението на ЕТК №7 не се наблюдава развитие.

Другите основополагащи проекти също не са реализирани и остават актуални за настоящата стратегия, както и за новата такава до 2027 г.:

- „Реконструкция и модернизация на второкласен път II - 81 (Лом-Монтана-Берковица-София), вкл. изграждане на тунел през прохода Петрохан, който свързва пристанище Лом с международния път Е-79 и София“;
- „Изграждане на фериботен комплекс Лом – Раст и подобряване на транспортно-комуникационните връзки към пристанището“;
- „Изграждане на „Дунавски панорамен път“ - реконструкция и модернизация на път II-11 (Видин-Димово-Лом-Оряхово), обслужващ крайдунавската територия“;

Общото финансово изпълнение на Приоритет 3.1. е **109 919 хил. лв.**, което съставлява **45%** от постигането на Стратегическа цел 3 и **22%** от постигнатия напредък за цялата ОСР.

Реализираните проекти и дейности са представени подробно в *Приложение №1*.

Приоритет 3.2. Развитие и модернизация на техническата инфраструктура

По този приоритет са предвидени цели и мерки, които следва да допринесат за диверсификация на енергийните доставки за област Монтана – битова газификация на населените места, усвояване на възобновяеми енергийни източници – усвояване на ВЕИ, инсталиране на генератори за вятърна и соларна енергия, извличане енергията на биомасата, мерки за енергийна ефективност и подобряване на достъпа до услугите на информационното общество.

По ПРСР са реализирани няколко проекта за фотоволтаици и развиване на ВЕИ, но те са съотнесени към Приоритет 3.4. при развитие на неземеделски дейности в селските райони.

Изпълнени са проекти само по първата цел за повишаване на енергийната ефективност, финансирани предимно от ОПРР, НПЕЕМЖС, НДЕФ и „Красива България“:

- „Използване на възобновяема енергия в домове за възрастни хора в с. Добри дол и административната сграда на Община Лом“;
- „Техническо обследване, енергийно обследване, инженеринг (проектиране и СМР) и строителен надзор на 10 бр. многофамилни жилищни сгради в гр. Монтана“;
- „Енергийна ефективност на многофамилни жилищни сгради – кв. „Заряница“ - бл. 10, 12, 13 и бл. 18, 19, 20, жк „Изгрев“ – бл. 1 и 2“;
- „Повишаване на енергийна ефективност на жилищни сгради в град Берковица“;
- „Проект за внедряване на мерки за енергийна ефективност в читалище „Вл. Вазов“ с. Комошица“;
- „Внедряване на мерки за енергийна ефективност в ОУ „Владимир Минчев“, с. Владимирово, община Бойчиновци и извършване на СМР, свързани с тях“;
- „Повишаване енергийната ефективност на общинската културна инфраструктура в община Берковица - Народно читалище „Иван Вазов-1872“, гр. Берковица;
- „Повишаване на енергийната ефективност на обществена сграда на общинската и държавната администрация, находяща се в гр. Берковица, пл. „Йордан Радичков“ № 4;

Доклад за резултатите от извършена междинна оценка за изпълнението на Областна стратегия за развитие на област Монтана 2014-2020 към 31.12.2017 г.

- „Повишаване енергийната ефективност на общинската образователна инфраструктура в община Берковица - ДГ „Звънче“, град Берковица;
- „Повишаване на енергийната ефективност на сграда на държавната администрация – РУ Полиция Берковица, находяща се в гр. Берковица, пл. „Йордан Радичков“ № 13;
- „Въвеждане на енергоспестяващи мерки за ДЯ № 4 гр. Монтана“;
- „Основен ремонт фасади и покрив на сградата на Обединен детски комплекс гр. Монтана“;
- „Санитаране на ДГ №5 Дъга“;
- „Намаляване на емисиите парникови газове чрез внедряване на мерки за енергийна ефективност в Детска ясла – Берковица“;
- „Намаляване на емисиите парникови газове чрез внедряване на мерки за енергийна ефективност в ОУ „Петър Парчевич“ – град Чипровци“;
- „Намаляване на емисиите парникови газове чрез внедряване на мерки за енергийна ефективност в административна сграда на Община Чипровци – град Чипровци“.

По проекта на Изпълнителна агенция „Електронни съобщителни мрежи и информационни системи“ (ИА ЕСМИС) за развитие на високоскоростен широколентов достъп в България, завършен през 2015 г., не са изпълнявани дейности на територията на област Монтана.

Общото финансово изпълнение на Приоритет 3.2 е **20 367 хил. лв.**, което съставлява **8%** от постигането на Стратегическа цел 3 и **4%** от постигнатия напредък за цялата ОСР.

Реализираните проекти и дейности са представени подробно в *Приложение №1*.

Приоритет 3.3. Запазване и подобряване качествата на околната среда чрез интегриране на глобалните екологични цели и развитие на екологичната инфраструктура

По приоритета са предвидени три специфични цели: „Превенция на климатичните промени и борба с техните последици“, „Запазване и подобряване на качествата на околната среда“, „Подобряване на инфраструктурата за опазване на околната среда“.

Изпълнени са проекти предимно за подобряване на ВиК мрежата, както и няколко за управление на природни рискове и по един за създаване на стратегия за управление на

фините прахови частици и за устройство и управление на защитени територии. Сред изпълнените проекти са следните:

- „Реконструкция на вътрешни водопроводни мрежи в с. Крива бара - II етап, с. Смирненски, с. Буковец и с. Княжева махала - община Брусарци“;
- „Реконструкция на вътрешна водопроводна мрежа и външен довеждащ водопровод гр. Брусарци и реконструкция вътрешна водопроводна мрежа I етап и хидрофорна станция в с. Крива бара“;
- „Реконструкция на част от водопроводните мрежи на населените места с. Лехчево, с. Громшин, с. Мадан, с. Владимирово и с. Мърчево в община Бойчиновци“;
- „ПСПВ, алпийско водохващане и реконструкция на водопроводна мрежа на с. Бързия, община Берковица“;
- „Реконструкция на вътрешна водопроводна мрежа с. Мокреш, община Вълчедръм - II-ри етап, пречиствателна станция за питейна вода при помпена станция: Мокреш“;
- „Строителство и реконструкция на вътрешна водопроводна мрежа в част от населените места на община Вършец“;
- „Реконструкция на вътрешна водопроводна мрежа и изграждане на канализационна система с пречиствателно съоръжение на село Копиловци, общ. Георги Дамяново“;
- „Реконструкция на част от водопроводната мрежа на село Дългоделци, община Якимово, област Монтана“;
- „Водоснабдяване - реконструкция на вътрешна водопроводна мрежа, с. Гаврил Геново (1-ва фаза)“;
- „Реконструкция на вътрешна водопроводна мрежа в община Бойчиновци“ със следните обособени позиции: Обособена позиция 1: Реконструкция на вътрешна водопроводна мрежа в с. Громшин, община Бойчиновци; Обособена позиция 2: Реконструкция на вътрешна водопроводна мрежа в с. Мадан, община Бойчиновци;
- „Реконструкция на водопроводна мрежа на с. Слизовик, община Медковец - първи етап“;
- „Доизграждане на водопроводна мрежа с. Септемврийци, община Вълчедръм“;
- „Реконструкция на вътрешна водопроводна мрежа ул. „Синчец“, ул. „Оборище“, ул. „Кочо Честименски“, гр. Берковица“;
- „Доизграждане водоснабдителната система на град Вълчедръм“;
- „Изграждане на водопровод за минерална вода от сондаж при минералната баня с. Бързия до минералната баня гр. Берковица“;

Доклад за резултатите от извършена междинна оценка за изпълнението на Областна стратегия за развитие на област Монтана 2014-2020 към 31.12.2017 г.

- „Разработване на Комплексна програма за КАВ по показателите ФПЧ₁₀ и ПАВ на община Монтана“;
- „Изпълнение на дейности за устройство и управление на резерват „Чупрене“, резерват „Горната кория“ и поддържан резерват „Ибиша““;
- „Изграждане и укрепване на инфраструктура за предотвратяване на наводнения и заливане на територия в рамките на регулацията на с. Смирненски, община Брусарци, област Монтана“.

Изпълнени са и дейности от общините, финансирани от общинските им бюджет или целеви субсидии.

От предварително идентифицираните проекти в ОСР Монтана 2014-2020 г. не са реализирани двата за изграждане на пречиствателни станции за отпадни води в градовете Лом и Берковица.

Подробни данни за изпълнените дейности са представени в **Приложение №1**.

Общото финансово изпълнение по Приоритет 3.3. е **44 470 хил. лв.**, което съставлява **18%** от постигнатия напредък по Стратегическа цел 3 и близо **9%** от ОСР.

Приоритет 3.4. Развитие на градските и селските райони

Приоритетът включва разнообразни цели като: „Благоустройство на населените места“ и „Разнообразяване на селската икономика и подобряване на качеството на живот в малките градове и селските райони“.

Общините Брусарци, Бойчиновци, Вълчедръм, Вършец, Медковец, Монтана и Чипровци са изготвили Общи устройствени планове в изпълнение на този приоритет.

Има реализирани малък по обем дейности за изготвяне на кадастрални карти, но като цяло това е един от сериозните проблеми на областта. По данни на АГКК, покритието с кадастър на територията на област Монтана е едва 12,3% при средно за страната 19,8%. С най-висока стойност се отличава София (столица) с 96,3% и област Ловеч с 80,4%, а с най-ниска област Кърджали с 3,4%.¹

Основни изпълнени проекти по този приоритет са:

- „Подготовка на инвестиционни проекти, включени в зоните за въздействие и постигане на готовност на Община Лом за кандидатстване през следващия програмен период 2014-2020 г.“;

¹ Източник: „Регионални профили“ - 2016 г., Институт за пазарна икономика

Доклад за резултатите от извършена междинна оценка за изпълнението на Областна стратегия за развитие на област Монтана 2014-2020 към 31.12.2017 г.

- „Подкрепа за изготвяне на интегриран план за градско възстановяване и развитие за град Берковица“;
- „Изграждане на зелена и достъпна градска среда в гр. Лом“;
- „Осигуряване на зелена и достъпна среда в град Монтана“;
- „Подготовка на Община Монтана за успешно развитие през следващия програмен период 2014-2020 г.“;
- „Обновяване на паркове, зелени пространства и улици“;
- „Обновяване и благоустрояване на площадните пространства в гр. Бойчиновци, с. Лехчево, с. Владимирово и с. Ерден“;
- „Благоустрояване на площадни пространства: 1. Благоустрояване на площадни пространства и детска площадка в с. Мърчево; 2. Благоустрояване на площадни пространства в с. Громшин; 3. Благоустрояване на площадни пространства в с. Мадан“;
- „Подобряване на площадни пространства за отдих в с. Василевци, с. Дондуково, с. Киселево, община Брусарци“;
- „Ремонт площадно пространство с. Долни Цибър, община Вълчедръм“;
- „Ремонт на обществени паркове, градинки и зелени площи в гр. Вършец, община Вършец“;
- „Реконструкция на площадни пространства и прилежащи площи в с. Долно Церовене, с. Дългоделци, с. Якимово и с. Комошица, общ. Якимово“;
- „Реконструкция и изграждане на улична мрежа, тротоари, площи и улично осветление в гр. Берковица - I етап: Рехабилитация и основен ремонт на ул. „Александровска“, гр. Берковица (участък от 251 ул. „Иван Вазов“ до ул. „Хаджи Петър Илиев“)“;
- „Рехабилитация и основен ремонт на ул. „Николаевска“, град Берковица“;
- „Изграждане на техническа инфраструктура, необходима за подобряването и обновяването на основните услуги за населението и икономиката в община Бойчиновци - I етап - гр. Бойчиновци - 05236; - с. Владимирово - 11418; - с. Мърчево - 49607; - с. Громшин – 17943“;
- „Благоустрояване улична мрежа град Вълчедръм“;
- „Реконструкция и модернизация на уличното осветление в община Вършец - гр. Вършец, с. Спанчевци, с. Долна Бела Речка, с. Горна Бела Речка, с. Стояново, с. Долно Озирова, с. Горно Озирова, с. Черкасци, с. Драганица“;

Доклад за резултатите от извършена междинна оценка за изпълнението на Областна стратегия за развитие на област Монтана 2014-2020 към 31.12.2017 г.

- „Рехабилитация и частична реконструкция на група улици в гр. Вършец“;
- „Реконструкция и рехабилитация на част от уличната мрежа на гр. Вършец, община Вършец“;
- „Благоустрояване на улична мрежа и прилежащи площи в с. Копиловци, с. Георги Дамяново и с. Говежда, общ. Г. Дамяново“;
- „Изграждане на улична мрежа в с. Аспарухово, общ. Медковец, обл. Монтана“;
- „Подобряване средата на живот в община Чипровци чрез реконструкция, ремонт и изграждане на тротоари, улично осветление и улична мрежа“;
- „Благоустрояване на улична мрежа гр. Вълчедръм – ул. „Стоян Заимов“ и ул. „Антон Страшимиров““;
- „Ремонтни дейности по улици на с. Расово и с. Медковец“.

Чрез средства от ПУДООС са облагородени зелените площи, детските и спортни площадки в общините Бойчиновци, Медковец, Монтана, Берковица и Георги Дамяново.

Изпълнени са общо 36 проекта за развитие на неземеделски дейности, от които 29 бр. са за селски туризъм; 5 бр. - за изграждане на фотоволтаични централи и 2 бр. - за развитие на предприятия в промишлеността.

Подготвени са и при финансиране ще се изпълняват три стратегии за водено от общностите местно развитие (ВОМР): за община Лом; за общините Чипровци, Чупрене (област Видин), Георги Дамяново и Ружинци (област Видин); и за общините Берковица и Годеч (Софийска област), които ще стимулират допълнителни инвестиции на местно ниво.

Общото финансово изпълнение по Приоритет 3.4. е **59 320 хил. лв.**, което съставлява **24%** от постигнатия напредък по Стратегическа цел 3 и близо **12%** от ОСР.

Приоритет 3.5. Развитие на транснационално и трансгранично сътрудничество

Осъществяването на съвместни проекти и инициативи между граничните региони подобрява качеството на живот и работната среда, достъпа до основните услуги и създава нови възможности за повишена регионална конкурентоспособност и устойчиво развитие.

По приоритета са изпълнени значителен брой трансгранични и два транснационални проекта:

- „Адаптиране и въвеждане на иновативен модел за насърчаване на самостоятелната заетост от община Храдец Кралове в община Монтана“;
- „Основи за по-добро бъдеще на нашите младежи“;

Доклад за резултатите от извършена междинна оценка за изпълнението на Областна стратегия за развитие на област Монтана 2014-2020 към 31.12.2017 г.

- „Почистване на речно корито и закупуване на техника за превенция на и реакция при наводнения“;
- „Създаване на предпоставки за по-добра достъпност до туристически атракции в Пантелей и Лом чрез подобряване на туристическата инфраструктура и увеличаване броя на туристите“;
- „Рекреативните и спортните обекти като туристически потенциал на региона“;
- „Подобряване на спортната инфраструктура като база за развитие на млади спортни таланти“;
- „Виртуални предприятия“;
- „Съвместни трансгранични инициативи за създаване на екологично чист район“;
- „Подобряване на нематериалното културно наследство в трансграничния регион“;
- „Модерни и привлекателни учебни заведения в трансграничния регион Монтана – Пирот“;
- „Оптимизиране на системата за сметосъбиране и сметоизвозване в трансграничен регион Монтана – Пирот“;
- „Трансграничният потенциал като основа за устойчиво развитие“;
- „Консервация, ревитализация и изложба на Ранно християнска базилика и средновековна крепост в трансграничен регион“;
- „Превенция на демографския срив в трансграничен регион“;
- „Интегрирана мултимедийна платформа за активни култура и туризъм – ИМПАКТ“;
- „Зелено училище като средство за насърчаване на устойчивото използване на културното и природно наследство и ресурси“;
- „Приключение с балон - Нов съвместен туристически продукт“;
- „Валоризация на автентичната култура за трансграничен туризъм“;
- „Създаване на мрежи за устойчиво използване на природното наследство и ресурси в трансграничния регион“;
- „Комбинирани усилия в подкрепа на хората в неравностойно положение на пазара на труда в трансграничната зона“;
- „Повишаване ефективността на здравеопазването в трансграничния регион“;
- „Разработване на общ подход към образованието по предприемачество в училище“;
- „Безопасно училище – система за сътрудничество между община и полиция Берковица и Елбьог/ Полша“.

Тематично проектите могат да се групират на 8 бр. за развитие на туризма, вкл. съхраняване на културното наследство; 4 бр. за развитие на образованието и подкрепа на младежта; 3 бр. за изграждане на спортна инфраструктура; 3 бр. за опазване на околната среда; 3 бр. за повишаване на заетостта, вкл. насърчаване на предприемачеството и 2 бр. за подкрепа на здравеопазването. Това означава, че изпълнените проекти и дейности по този приоритет спомагат за постигане на въздействие и за останалите засегнати тематични групи, които са изброени по-горе със собствени приоритети.

Подробни данни за изпълнените дейности са представени в **Приложение №1**.

Общото финансово изпълнение по Приоритет 3.5. е **10 589 хил. лв.**, което съставлява **4%** от постигнатия напредък по Стратегическа цел 3 и **2%** от ОСР.

4. Изпълнение на Хоризонтален приоритет 4. Подобряване на административния капацитет на областно и общинско институционално ниво за реализиране на политиката за развитие на човешките ресурси и осигуряването на заетост и по-добри условия за труд и живот

Приоритетът включва четири специфични цели: „Повишаване на административния капацитет при предлагането на административни услуги, чрез прилагане на новите форми на информационно и административно обслужване“, „Изграждане на регионални и местни партньорства за развитие“, „Повишаване на квалификацията на работещите в областните и общинските администрации в сферата на социалния капитал“ и „Усилване на капацитета и подобряване на координацията за управление на средствата от фондовете на ЕС на областно и местно ниво“.

Изпълнени са проекти предимно за повишаване на административния капацитет по ОПАК, както и два за създаване и развитие на областния информационен център в Монтана:

- „Областен информационен център - община Монтана (ОИЦ Монтана)“;
- „Функциониране на Областен информационен център - Монтана“;
- „Техническа помощ за община Монтана - бенефициент по приоритетна ос 1 на ОПРР 2014-2020“;
- „Осигуряване на капацитет за ефективно управление и администриране на процесите по градско възстановяване и развитие на град Лом“;
- „Подобряване на административния капацитет в Община Берковица“;
- „Укрепване на капацитета и квалификацията на служителите в общинска администрация Монтана“;
- „Повишаване капацитета на Общинска администрация Берковица“;

Доклад за резултатите от извършена междинна оценка за изпълнението на Областна стратегия за развитие на област Монтана 2014-2020 към 31.12.2017 г.

- „Общинска администрация Берковица - съвременна и компетентна“;
- „Общинска администрация Вършец – компетентна и ефективна“;
- „Повишаване на квалификацията на служителите в общинската администрация“;
- „Развитие и усъвършенстване на компетентността и ефективността на общинска администрация Вършец“;
- „Компетентна и ефективна общинска администрация – Община Бойчиновци“;
- „Повишаване квалификацията на служителите в община Медковец чрез обучения“;
- „Повишаване на капацитета на служителите на Община Якимово за по-качествено предоставяне на услуги на гражданите и бизнеса“;
- „Компетентна и ефективна общинска администрация – Чипровци“;
- „Компетентни и обучени служители – гаранция за ефективността на общинска администрация Георги Дамяново“.

Направени са стъпки за по-добро обслужване на гражданите и бизнеса в посока интегриране на административните услуги (т.н. предоставяне на услуги на „едно гише“), така и развитие на формите на тяхното предоставяне, напр. въвеждане на електронни услуги.

В своето изследване Регионални профили за 2016 г. Институт за пазарна икономика поставя следните оценки за област Монтана за свързаните с приоритета показатели:

- Оценка - електронно правителство (от 1 до 5) – за област Монтана – **2,9** за 2015 г., което е повишение от 2,7 за 2014 г., което е по-високо от средното за страната – 2,7. Областта с най-висока оценка по този показател е Добрич 3,3, следвана от Търговище и Велико Търново с оценки от 3,2. С най-лоша оценка е област Видин с 1,4.
- Оценка - едно гише (от 1 до 6) - област Монтана получава 3,3, което е един от най-високите резултати и значително по-висок от средния за страната от 2,6. С най-висок резултат за 2015 г. е област Русе с 3,5, следвана от областите Добрич и Ямбол с по 3,4. Най-ниска оценка получава област Силистра с 1,5.²

Подробни данни за изпълнените дейности са представени в **Приложение №1**.

Общото финансово изпълнение по Приоритет 3.5. е **2 504 хил. лв.**, което съставлява незначителна част от постигнатия напредък по цялата ОСР.

² Източник: „Регионални профили“ - 2016 г., Институт за пазарна икономика

III. РЕЗУЛТАТИ ОТ МЕЖДИННАТА ОЦЕНКА СЪГЛАСНО КРИТЕРИИТЕ ЗА ОЦЕНКА НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ОБЛАСТНАТА СТРАТЕГИЯ ЗА РАЗВИТИЕ

Количествените индикатори за наблюдение и оценка на изпълнението на ОСР на Област Монтана 2014-2020 г. се обособяват в три основни категории:

- ключови индикатори за мониторинг и оценка на изпълнението на ОСР Монтана 2014-2020 г.;
- общи количествени показатели - принос към стратегия Европа 2020;
- глобални екологични показатели за област Монтана.

В таблицата по-долу са представени настоящите стойности за индикаторите от по-високите нива на планиране, както и оценка на степента на тяхното постигане.

Оценката е осъществена на база на целевата стойност на индикаторите, тъй като в ОСР Монтана 2014-2020 г. не е предвидена междинна стойност за индикаторите, освен за тези с принос към стратегията Европа 2020.

Таблица III.1. Ключови индикатори за мониторинг и оценка на изпълнението на ОСР Монтана 2014-2020 г.

№	Наименование на индикатора	Мярка	Исходна стойност 2011 г.	Постигната междинна стойност 2016 г.	Целева стойност 2020 г.	% Изпълнение от целевата стойност
1.	Брой активни предприятия на 1 000 човека	бр.	30	34	40	40,0%
2.	Увеличение на нетните приходи от продажби ³	%	1 631 192	2 008 000	1 794 311	231,0%
3.	Инвестиции в НИРД - % от БВП	%	0.01%	Конфиденциални данни за 2014 г.	0,01	
4.	Напоявана площ, дка	дка	2 140,00	1 793,50	9 200,00	-4,9%
5.	Увеличен брой на реализирани нощувки ⁴	бр.	72 661	63 772	108 992	-24,5%
6.	Увеличени приходи от нощувки в районите - 2015 г. ⁵	бр.	2 997 120	1 824 897	4 495 680	-78,2%
7.	Коефициент на заетост на населението на възраст 20-64 г.	%	47,0%	53,3%	65,0%	35,0%
8.	Равнище на безработица	%	20,8%	18,2%	10,1%	24,3%

³ Целта е увеличение с 10%, затова целевата стойност е пресметната спрямо целта и базовата стойност.

⁴ Целта е увеличение с 50%, затова целевата стойност е пресметната спрямо целта и базовата стойност.

⁵ Целта е увеличение с 50%, затова целевата стойност е пресметната спрямо целта и базовата стойност.

Доклад за резултатите от извършена междинна оценка за изпълнението на Областна стратегия за развитие на област Монтана 2014-2020 към 31.12.2017 г.

№	Наименование на индикатора	Мярка	Изходна стойност 2011 г.	Постигната междинна стойност 2016 г.	Целева стойност 2020 г.	% Изпълнение от целевата стойност
9.	Подкрепени туристически обекти и атракции	бр.	-	15	10	150%
10.	Лица, включени в образование и обучение за придобиване на компетентности в съответствие с пазара на труда -БС за 2014 ⁶	%	160	239	200	197,5%
11.	Процент от населението между 25-64 години, участващо в образование и обучение	%	-	няма източник на информация	0,25	
12.	Брой подпомогнати обекти на образователната инфраструктура	бр.	-	23	7,00	328,6%
13.	Деца/ученици в подкрепените обекти на образованието	бр.	-	17%	90%	18,5%
14.	Брой посещения на подпомогнатите спортни обекти	бр.	-	958	2 000	47,9%
15.	Брой новоизградени/обновени сгради на културни институции	бр.	-	23	7	328,6%
16.	Деца и възрастни, ползващи се от услугите по деинституционализация	бр.	185 ⁷	78% (144)	90%	86,5%
17.	Дължина на реконструирани пътища от Трансевропейската транспортна мрежа TEN-T	км	0,00	12,45	52,00	23,9%
18.	Относителен дял на РПМ в добро или средно състояние	%	48,00	46,69	100,00	-2,5%
19.	Дължина на реконструирани жп линии от Трансевропейската транспортна мрежа TEN-T	км	0,00	0,00	57,00	0,0%
20.	Дължина на рехабилитирана водопроводна мрежа (общо за периода 2014-2017 г.)	км	?	179,86	50,00	359,7%
21.	Относителен дял на загубите при транспорта на водата ⁸	%	18,45%	17,90%	9,23%	6,0%
22.	Дължина на новоизградена канализационна мрежа	км	?	16,00	?	
23.	Относителен дял на население, обхванато с обществена канализация – 2015 г.	%	58,7% ⁹	59,6%	80%	4,2%
24.	Относителен дял на население, обслужено с ПСОВ	%	35,0%	38,44%	60,0%	13,8%

⁶ Целта е увеличение с 25%, затова целевата стойност е пресметната спрямо целта и базовата стойност.

⁷ Източник: Областна стратегия за развитието на социалните услуги за периода 2016-2020 в област Монтана, стойността е към март 2015 г. В ОСП Монтана не е представена базова стойност.

⁸ При представяне на базовата стойност е използвана грешна стойност, с което и целевата стойност е зададена грешно. Целта е намаление с 50%, затова е зададена коректна такава спрямо целевата стойност.

⁹ Представена бе грешна базова стойност от 62%, която е коригирана спрямо върнатата за 2013 г. по данни на НСИ.

Доклад за резултатите от извършена междинна оценка за изпълнението на Областна стратегия за развитие на област Монтана 2014-2020 към 31.12.2017 г.

№	Наименование на индикатора	Мярка	Изходна стойност 2011 г.	Постигната междинна стойност 2016 г.	Целева стойност 2020 г.	% Изпълнение от целевата стойност
25.	Мощност на ВЕИ ¹⁰	МВт	50,00	41,81	60,00	-81,9%
26.	Газифицирани домакинства	бр.	1 600	2 350	5 000	22,1%
27.	Относителен дял на домакинствата с достъп до интернет	%	35%	58,7%	100%	36,5%
28.	Брой сгради, преминали в по-горен клас на енергопотребление	бр.		24	60	40,0%
29.	Население, ползващо се от подобрената среда в селските райони	бр.	-	24 357	50 000	48,7%
30.	Население, ползващо се от подобрената градска среда	бр.	-	54 491	80 000	68,1%
31.	Служители, преминали обучение за развитие на уменията за управление на проекти, финансов контрол и прилагане на интегрирани системи за развитие	бр.		46	200	23,0%
32.	Брой на сключените договори за участие в програми и проекти по ЕСИФ	бр.	-	523	50	1046,0%
33.	Брой новосъздадени ПЧП	бр.	-	3	15	20,0%

Източници: НСИ (<http://www.nsi.bg/>), Справки АУЕР, Овъргаз, ОПУ – Монтана, „ВиК“ ООД гр. Монтана, Общините на територията на област Монтана, ДРСЗ - Монтана, ИАОС, НКЖИ, Напоителни системи ЕАД, клон Мизия, РИОСВ - Монтана, Регистър на ВЕИ (<http://vei-bg.org>)

Легенда:

	Изпълнена междинна и целева стойност за 2020 г.
	Изпълнена междинна стойност за 2016 г.
	Влошаване спрямо базовата стойност за 2011 г.

С оглед на поставените целеви стойности и факта, че оценката е извършена в средата на периода, може да се направи извод, че поставените цели за развитието на голяма част от индикаторите няма да се изпълнят до голяма степен. Дори са налични индикатори, които показват влошаване спрямо първоначалните данни. Налични са обаче и индикатори, които са с преизпълнени целеви стойности.

За да може да се направи оценка на изпълнението на индикаторите, без да е налична междинна стойност за тях, екипът използва относителен дял от 43%, което се равнява на 3/7 от изминалия период (от 2014 до 2016 г.) до 2020 г. По-голямата част от индикаторите са налични за 2016 година и затова тя се използва като отправна точка.

За представените 33 индикатора могат да се направят следните изводи:

¹⁰ По данни на регистъра за ВЕИ, мощности поддържан от АУЕР на адрес - <http://vei-bg.org/> към януари 2018 г. базовата стойност не отговаря на реалната и настояща.

Доклад за резултатите от извършена междинна оценка за изпълнението на Областна стратегия за развитие на област Монтана 2014-2020 към 31.12.2017 г.

- За 3 от тях не може да се направи оценка, поради липса на достатъчна информация (източник на информация, конфиденциалност на данните или липса на зададена целева стойност, съответно невъзможност да се направи оценка за изпълнение);
- 7 от индикаторите са с изпълнена условна междинна стойност от 43% за 2016 г. и целева стойност за 2020 г.;
- Още 4 индикатора са с постигната условна междинна стойност от 43% за 2016г.;
- 5 от индикаторите показват влошаване спрямо базовата стойност;
- От общо 30 индикатора, за които може да се направи оценка, с постигната условна междинна стойност от 43% са общо 36,7% или това може да се оцени като умерено изпълнение на поставени цели за заложените индикатори;
- Областите, в които индикаторите показват значително преизпълнение, са основни показатели на нефинансовите предприятия, туризъм, образование, култура, водоснабдяване и капацитет за разработване и управление на проекти от ЕСИФ.

За индикаторите с принос към Стратегията „Европа 2020“, които са посочени в ОСР н Монтана по целите „20/20/20“ по отношение на климата/енергията: съкращаване на емисиите на CO₂; дял на ВЕИ в крайното енергийно потребление и повишаване на енергийната ефективност при справки в АУЕР и ИАОС се установи ,че за тях не се поддържа статистика на областно ниво.

Таблица III.2. Глобални екологични показатели за област Монтана

Индикатор	Изходна стойност, 2011 г.	Междинна стойност, 2016 г.	Целева стойност, 2020 г.	% изпълнение на целевата стойност
1. Относителен дял на антропогенно натоварените територии (инфраструктура, селища, промишлени обекти)	5,40%	5,40%	5,43%	0,0%
2. Съотношение между горските, земеделските и урбанизираните територии	71.7%:24.3%:4.0%	71.7%:24.3%:4.0%	71.65%:24.33%:4.02%	71.7%:24.3%:4.0%
3. Емисии на парникови газове (приравнени към CO ₂ еквивалент) на жител от населението	37%	Не се измерва показателя за областно ниво	35%	
4.1. Разходи за ДМА с екологично предназначение в хил. лв. - 2015 г.	11 700	111 328	11 800	99 628,0%
4.2. Разходи за ДМА с екологично предназначение с натрупване в хил. лв. - 2014+2015	42 392	183 617	84 784	333,1%

Доклад за резултатите от извършена междинна оценка за изпълнението на Областна стратегия за развитие на област Монтана 2014-2020 към 31.12.2017 г.

Индикатор	Изходна стойност, 2011 г.	Междинна стойност, 2016 г.	Целева стойност, 2020 г.	% изпълнение на целевата стойност
5.1. Разходи за ДМА с екологично предназначение на човек от населението в лв.	80	811,50	85,5	13 300,0%
5.2. Разходи за ДМА с екологично предназначение на човек с натрупване в лв.		1 338,43	600	223,1%
6. Дял от територията с висок риск от ерозия	0,024%	Към януари 2018 г. се изчислява и няма налични данни	0,023%	
7. Степен на постигане на националните цели за използване на ВЕИ и енергийна ефективност в MW	0,3	Не се измерва показателя за областно ниво	60,00	

Източник: НСИ (<http://www.nsi.bg>), Попълнени въпросници на общини, Справка АУЕР, Справка ИАОС

За част от представените в таблицата индикатори (3 и 7) не се поддържа статистика. За индикаторите от т.1. и т.2. при справка в ИАОС се установи, че стойностите се обновяват на всеки 6 години и нови данни ще има налични през 2018 г. индикаторите във връзка с разходи за ДМА с екологично предназначение надхвърлят направени прогнози и са многократно преизпълнени. Информация за индикатора - дял от територията с висок риск от ерозия може да бъде получена след март 2018 г., тъй като в момента на изготвяне на оценката се прави такова проучване от ИАОС.

IV. РЕЗУЛТАТИ ОТ НАБЛЮДЕНИЕТО И ОЦЕНКАТА НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ОБЩИНСКИТЕ ПЛАНОВЕ ЗА РАЗВИТИЕ

Всички общини от област Монтана имат изготвени Общински планове за развитие с рамка 2014-2020 г. Справка за изготвените Годишни доклади за наблюдение на изпълнението на ОПР, както и последващи оценки на ОПР 2007-2013 г. и междинни оценки на ОПР 2014-2020 г. по общини е представена по-долу в таблична форма.

Таблица IV.1. Справка мониторинг на ОПР за общините в област Монтана към декември 2017 г.

Наименование	Последваща оценка на ОПР 2007-2013 г.	Годишен доклад за 2014 г.	Годишен доклад за 2015 г.	Годишен доклад за 2016 г.	Междинна оценка на ОПР 2014-2020 г.
Община Берковица					
Община Бойчиновци					
Община Брусарци					
Община Вълчедръм					
Община Вършец					
Община Георги Дамяново					
Община Лом					
Община Медковец					
Община Монтана					
Община Чипровци					
Община Якимово					

Легенда:

	Да
	Изготвя се
	Не

Източник: Официални писма на общините в областта

По-голямата част от общините в област Монтана не са изготвили последващи оценки на ОПР 2007-2013 г.

За периода 2014-2016 г. общините Брусарци, Вълчедръм, Вършец, Лом, Медковец и Чипровци са изготвили Годишни доклади за наблюдение на ОПР за 2014, 2015 и 2016 г., а общините Бойчиновци и Монтана само за някои години. Общините Георги Дамяново и Якимово нямат изготвени годишни доклади.

Междинни оценки имат изготвени към януари 2018 г. почти всички общини без общините Вършец, Георги Дамяново и Чипровци.

Отправя се препоръка към общините Георги Дамяново и Якимово да започнат да изготвят редовни Годишни доклади за наблюдение на ОПР, а общините Вършец, Георги Дамяново и Чипровци да възложат и изготвянето на междинна оценка за ОПР 2014-2020 г.

Следва да се обърне внимание, че с изменения на ППЗРР от ДВ, бр. 50 от 2016 г. е въведена нова точка в съдържанието на годишните доклади - изпълнение на проекти, допринасящи за постигане на целите и приоритетите на общинските планове за развитие и на областната стратегия за развитие. Някои от подадените доклади не съдържат тази точка и следва да се вземе предвид тази бележка за следващите годишни доклади.

Като препоръка към общините за изготвяне на годишните доклади следва да се обърне по-голямо внимание на точка 1. „общите условия за изпълнение на общинския план за развитие и в частност промените в социално-икономическите условия в общината“. В голяма част от докладите информация за социално-икономическото развитие на общината липсва.

Всички доклади показват напредъка на общините в проектната им дейност. Добър пример са тези доклади, в които е включена информация и за подадени и чакащи финансиране проекти. По този начин се прави плавен преход към очакванията за следващата година.

V. ИЗПОЛЗВАНИ ПРЕЗ ПЕРИОДА РЕСУРСИ ЗА ПОСТИГАНЕ ЦЕЛИТЕ НА ОБЛАСТНАТА СТРАТЕГИЯ ЗА РАЗВИТИЕ

Оценката на ефективността и ефикасността на използваните ресурси отговаря основно на два въпроса: доколко използваните ресурси са довели до очакваните резултати (доколко са постигнати целите и приоритетите) – ефективност и доколко начинът за изпълнение на ОПР се основава на добро управление на ресурсите – ефикасност.

Ефективността се разглежда от гледна точка на финансовото и техническо изпълнение на ОСР. За оценката на финансовото изпълнение се използва сравнение между използваните финансови ресурси за изпълнените/договорени проекти и прогнозната стойност на бюджета по приоритети от общата оценка на ресурсите.

Ефективността в изпълнението на ОСР се различава в зависимост от възможните нива за нейната преценка:

1. На ниво „общо изпълнение на ОСР“ спрямо общата междинна и целева финансова цел за 2020 г.;
2. На ниво „стратегически цели“ спрямо общите междинни и целеви финансови цели за 2020 г.;
3. На ниво „приоритети“ спрямо междинните и целеви финансови цели по приоритети.

Така могат да се определят няколко групи приоритети – с висока и по-ограничена ефективност.

Високата активност в разработването на проекти от страна на общинските администрации дава перспективи за ефективно развитие в различните сфери до края на програмния период. Този индикатор разкрива успешното използване и насочване на различни източници на финансиране от страна на администрациите – основен фактор за ефикасност в изпълнението на ОСР, която ще бъде разгледана и във връзка с начина за използване на достъпните финансови ресурси. Ще бъде направена оценка на това каква част от изпълнените дейности е постигната с общински бюджети и каква част със средства от централния бюджет, фондове на ЕС, частни инвестиции и други източници. За целите на сравнението са използвани финансовите данни от Общата оценка на необходимите ресурси за постигане целите на ОСР Монтана.

При изготвянето на Общата оценка за стойността на необходимите ресурси за постигане целите на ОСР Монтана е допусната техническа грешка, като необходимите ресурси за осъществяването на приоритети 3.4. и 3.5. не са включени в крайната обща оценка. Затова, екипът изготвил оценката, е отстранил техническата грешка и е направил свои преизчисления за необходимите ресурси.

Ефикасността в използваните ресурси е оценена и чрез преглед на организацията за изпълнение на плана.

Общата стойност на планирания финансов ресурс на ОСР Монтана за периода 2014-2020 г. е **463 480 хил. лв.**, а този до 2017 г. е **185 392 хил. лв.** Към 31.12.2017 г. стойността на изпълнените и текущи проекти е **504 437 хил. лв.** Това може да се окачестви като отлично финансово изпълнение, над очакванията на Областната стратегия за развитие и изпълнение с **272%** на поставената финансова цел за периода 2014-2017 г. или изпълнение със **109%** на поставената финансова цел за целия период 2014-2020 г.

Финансовата рамка за целия програмен период 2014-2020 г. е преизпълнена още до 2017 г. и се налага нейното увеличение с последваща актуализация на документа.

Финансовото изпълнение общо и по стратегически цели е представено по-долу в таблична и графична форма. Следва да се има предвид, че стратегическата рамка включва и един т.нар. хоризонтален приоритет, който е с ранг на стратегическа цел, затова той също се включва в таблицата.

Таблица V.1. Оценка на финансовата ефективност на ОСР на област Монтана по стратегически цели (в хил. лв.)

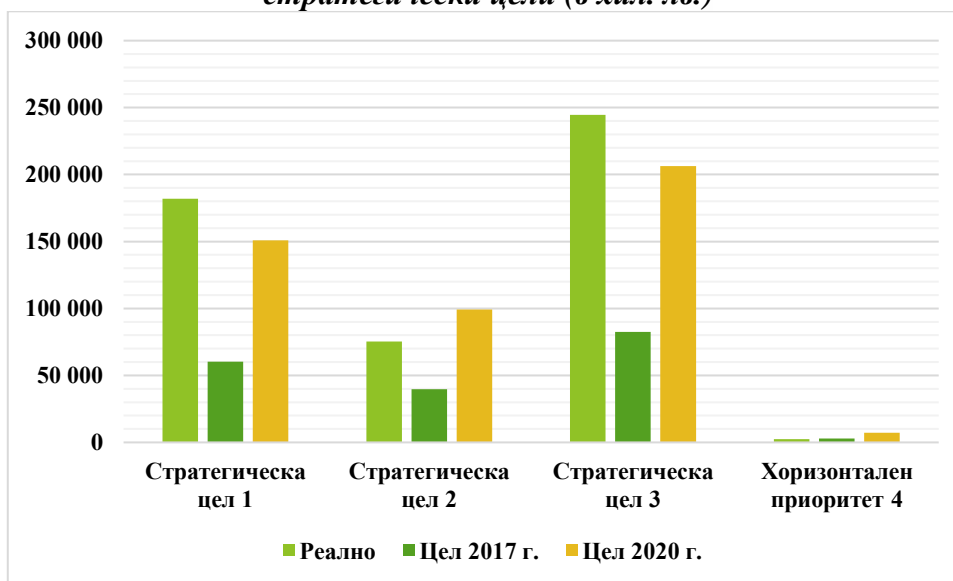
Финансово изпълнение по стратегически цели	Постигнат бюджет*	Цел 2017 г.	% Изпълнение	Цел 2020 г.	% Изпълнение
СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 1. Подобряване на конкурентоспособността на областната икономика и повишаване на икономическата активност	182 004	60 344	302%	150 860	121%
СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 2. Съхранение и подобряване качествата на човешкия капитал чрез социално развитие	75 264	39 676	190%	99 190	76%
СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 3. Подобряване на териториалната устойчивост и свързаност	244 665	82 512	297%	206 280	119%
ХОРИЗОНТАЛЕН ПРИОРИТЕТ 4. Подобряване на административния капацитет на областно и общинско институционално ниво за реализиране на политиката за развитие на човешките ресурси и осигуряването на заетост и по-добри условия за труд и живот	2 504	2 860	88%	7 150	35%
Общо ОСР	504 437	185 392	272%	463 480	109%

*Включени са и текущите проекти

Източник: Собствени изчисления

Фигура V.1. Финансово изпълнение на ОСП Монтана 2014-2020 по стратегически цели (в хил. лв.)

Източник: Собствени изчисления

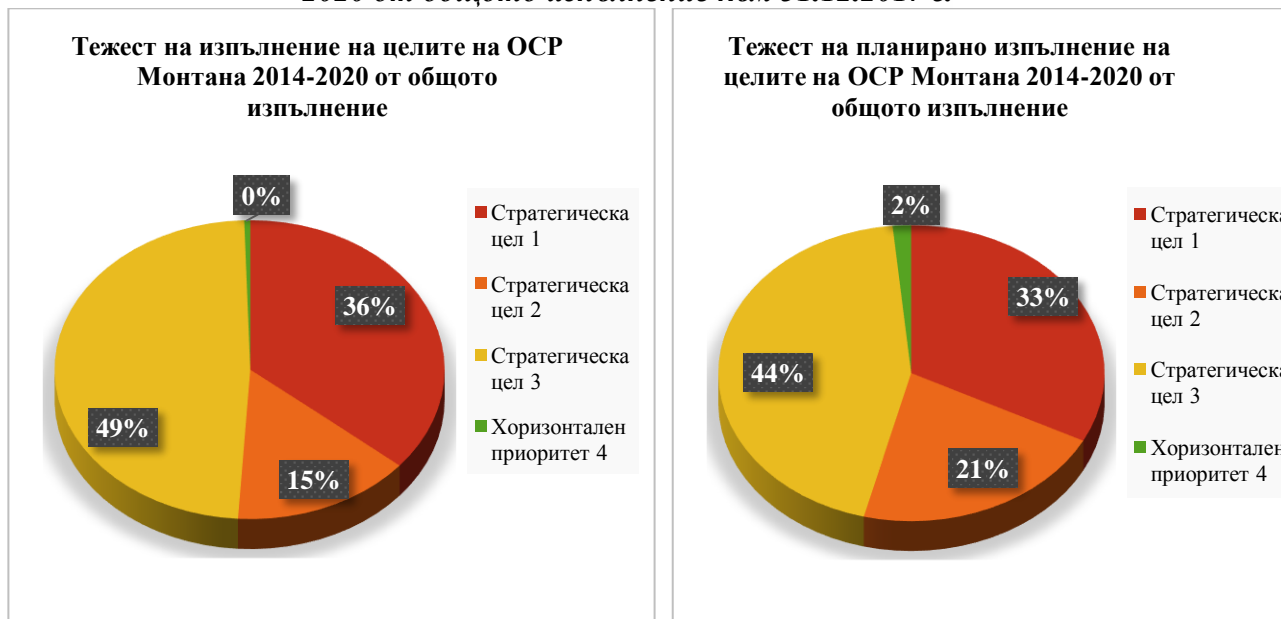
От данните може да се направи извода, че с най-голямо финансово изпълнение се характеризира **Стратегическа цел 3**. „Подобряване на териториалната устойчивост и свързаност“, следвана от **Стратегическа цел 1**. „Подобряване на конкурентоспособността на областната икономика и повишаване на икономическата активност“ и от **Стратегическа цел 2**. „Съхранение и подобряване качествата на човешкия капитал чрез социално развитие“ и на последно място по финансово изпълнение е **Хоризонтален приоритет 4**. „Подобряване на административния капацитет на областно и общинско институционално ниво за реализиране на политиката за развитие на човешките ресурси и осигуряването на заетост и по-добри условия за труд и живот“.

Спрямо планираните междинни финансови цели до 2017 г. и трите стратегически цели са постигнати и преизпълнени, като в най-голяма степен е преизпълнена Стратегическа цел 3 за подобряване на териториалната устойчивост и свързаност, а хоризонталния приоритет е изпълнен на 88%. спрямо поставените целеви стойности до 2020 г. финансовите цели са преизпълнени за стратегически цели 1 и 3, а цел 2 е изпълнена на 76% от крайната.

По-долу е представена и съпоставка на планираните и изпълнените инвестиции по отделните стратегически цели като част от цялото.

Фигура V.2. Тежест на изпълнение на приоритетите на ОСП Монтана 2014-2020 от общото изпълнение към 31.12.2017 г.

Източник: Собствени изчисления

С оглед на данните могат да се направят следните изводи:

- С най-голям обем са реализираните инвестиции по Стратегическа цел 3, както е планирано, но с малко по-висок дял (49%) при планиран 44% дял;
- Инвестициите за Стратегическа цел 1 са заложи на второ място и така са изпълнени, но с малко по-висок дял (36%) при планиран 33% дял;
- Втората стратегическа цел е изпълнена с най-голяма разлика от планираната - 15% при планирани 21%, като тук изпълнението е по-ниско от очакваното;
- Хоризонталният приоритет 4 е изпълнен спрямо прогнозите с най-ниска финансова тежест. Заема по-малко от 1 % от общото изпълнение, при планирани 2%.

Финансовото изпълнение по приоритети е представено по-долу в таблична и графична форма.

Таблица V.2. Оценка на финансовата ефективност на ОСР на област Монтана по приоритети (в хил. лв.)*

Финансово изпълнение по приоритети	Постигнат бюджет*	Цел 2017 г.	% изпълнение	Цел 2020 г.	% изпълнение
ПРИОРИТЕТ 1.1. Насърчаване на предприемачеството чрез подкрепа на развитието на нови бизнес идеи и създаването на нови фирми	426	26 480	2%	66 200	1%
ПРИОРИТЕТ 1.2. Насърчаване на инвестиции в бизнес иновации и повишаване на ресурсната ефективност в предприятията	127 679	12 696	1 006%	31 740	402%
ПРИОРИТЕТ 1.3. Активизиране на специфичния потенциал на регионалната икономика	53 899	21 168	255%	52 920	102%
ПРИОРИТЕТ 2.1. Подобряване на условията за по-пълно използване на трудовия потенциал	9 191	11 404	81%	28 510	32%
ПРИОРИТЕТ 2.2. Подобряване достъпа до образование и на инфраструктурата на образованието. Развитие на всички степени на образователната система	16 068	6 128	262%	15 320	105%
ПРИОРИТЕТ 2.3. Подобряване достъпа до качествени здравни услуги и до лечебни здравни заведения	3 701	3 560	104%	8 900	42%
ПРИОРИТЕТ 2.4. Подобряване условията за предлагане на качествени социални услуги	3 974	3 488	114%	8 720	46%
ПРИОРИТЕТ 2.5. Подобряване на качествата и достъпа до културна и спортна инфраструктура	29 956	4 648	644%	11 620	258%
ПРИОРИТЕТ 2.6. Подкрепа на мерки за социално включване и предотвратяване рисковете за социално изключване	12 375	10 448	118%	26 120	47%
ПРИОРИТЕТ 3.1. Развитие на инфраструктура за свързаност и достъпност	109 919	33 548	328%	83 870	131%
ПРИОРИТЕТ 3.2. Развитие и модернизация на техническата инфраструктура	20 367	4 948	412%	12 370	165%
ПРИОРИТЕТ 3.3. Запазване и подобряване качествата на околната среда чрез интегриране на глобалните екологични цели и развитие на екологичната инфраструктура	44 470	8 948	497%	22 370	199%
ПРИОРИТЕТ 3.4. Развитие на градските и селските райони	59 320	31 508	188%	78 770	75%
ПРИОРИТЕТ 3.5. Развитие на транснационално и трансгранично сътрудничество**	10 589	3 560	297%	8 900	119%
ХОРИЗОНТАЛЕН ПРИОРИТЕТ 4. Подобряване на административния капацитет на областно и общинско	2 504	2 860	88%	7 150	35%

Финансово изпълнение по приоритети	Постигнат бюджет*	Цел 2017 г.	% изпълнение	Цел 2020 г.	% изпълнение
институционално ниво за реализиране на политиката за развитие на човешките ресурси и осигуряването на заетост и подобри условия за труд и живот					
Общо ОСР	504 437	185 392	272%	463 480	109%

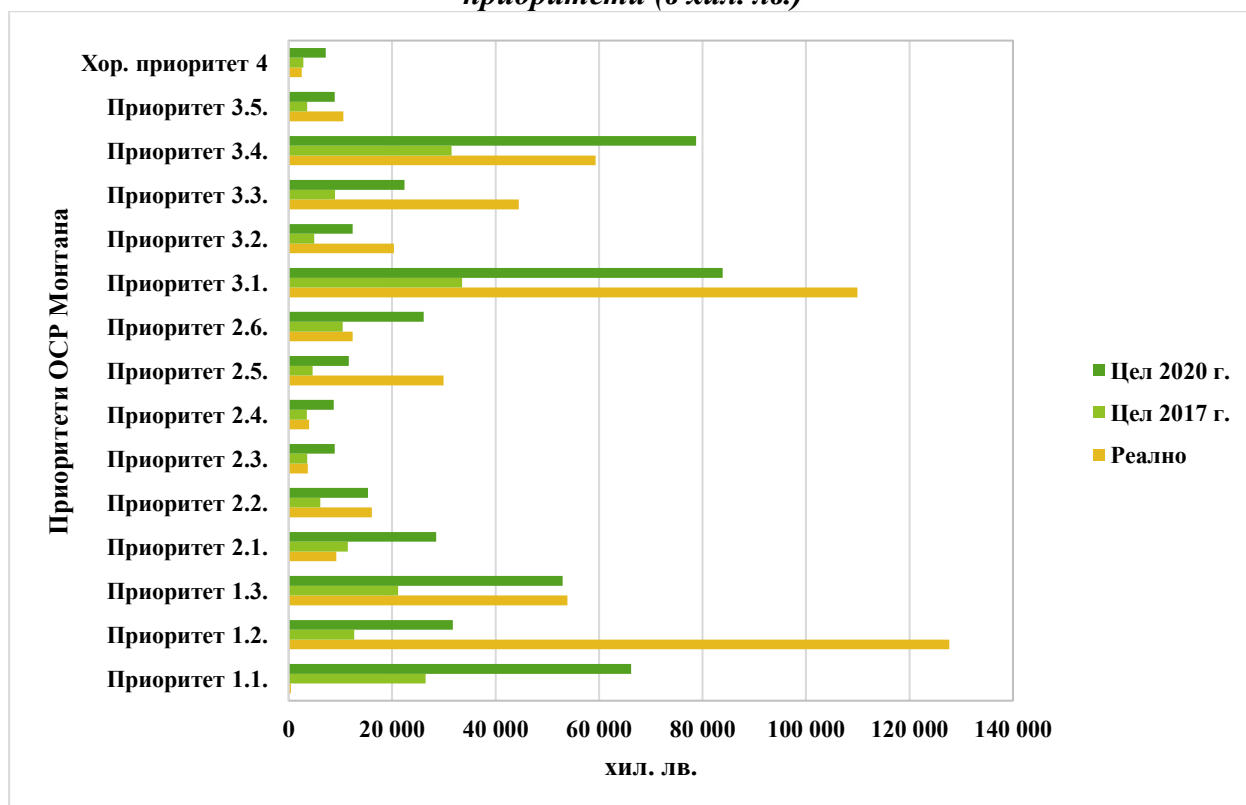
*Включени са и текущите проекти

** Включен е само бюджета за българските партньори по проектите

Легенда: Изпълнена финансова цел

Източник: Собствени изчисления

Фигура V.3. Финансово изпълнение на ОСР Монтана 2014-2020 до 2017 г. по приоритети (в хил. лв.)

Източник: Собствени изчисления

От данните може да се направи извода, че с най-голямо финансово изпълнение се характеризира **Приоритет 1.2.** „Насърчаване на инвестиции в бизнес иновации и повишаване на ресурсната ефективност в предприятията“, следван от **Приоритет 2.5.** „Подобряване на качествата и достъпа до културна и спортна инфраструктура“, **Приоритет 3.3.** „Запазване и подобряване качествата на околната среда чрез интегриране на глобалните екологични цели и развитие на екологичната инфраструктура“, **Приоритет 3.2.** „Развитие и модернизация на техническата

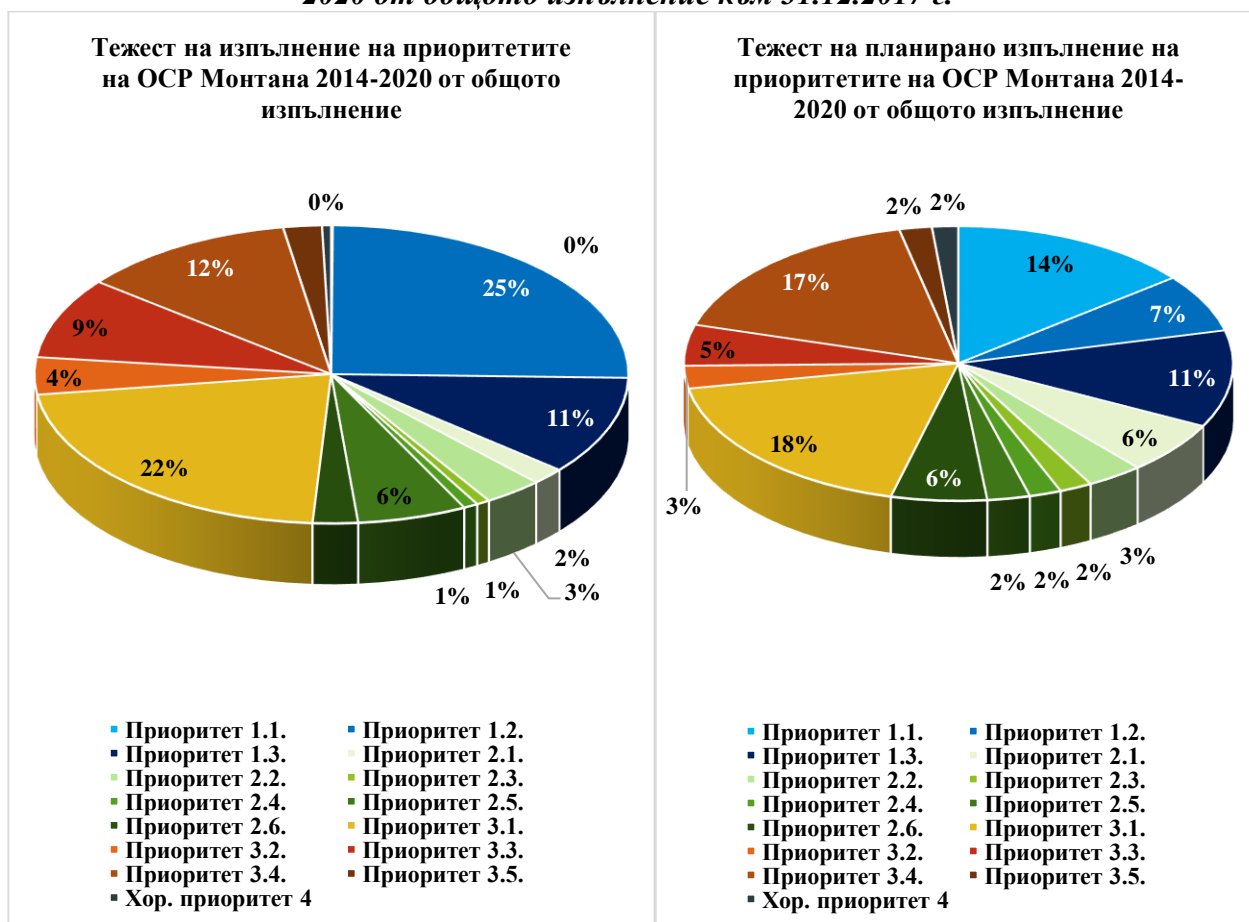

инфраструктура“, **Приоритет 3.1.** „Развитие на инфраструктура за свързаност и достъпност“. В приоритетите са включени и изпълнени предимно инфраструктурни мерки, като основен дял заемат инвестициите във ВиК сектора, пътната мрежа, културна и спортна инфраструктура и бизнес инвестиции.

По-голямата част от приоритетите са постигнали заложените междинни цели като само **Приоритет 1.1.** „Насърчаване на предприемачеството чрез подкрепа на развитието на нови бизнес идеи и създаването на нови фирми“, **Приоритет 2.1.** „Подобряване на условията за по-пълно използване на трудовия потенциал“ и **Хоризонтален приоритет 4.** „Подобряване на административния капацитет на областно и общинско институционално ниво за реализиране на политиката за развитие на човешките ресурси и осигуряването на заетост и по-добри условия за труд и живот“ не са постигнали планирания до 2017 г. бюджет.

По-долу е представена и съпоставка на планираните и изпълнените инвестиции по отделните приоритети като част от цялото.

Фигура V.4. Тежест на изпълнение на приоритетите на ОСР Монтана 2014-2020 от общото изпълнение

Източник: Собствени изчисления

С оглед на данните могат да се направят следните изводи:

- С най-голям дял са реализираните инвестиции по Приоритет 1.2. – 25% от общото изпълнение на ОСР Монтана, въпреки че не е бил планиран като основополагащ, а едва със 7%;
- Планираният бюджет по Приоритет 3.1. изпреварва прогнозите с малко и е реализиран на второ място по тежест с 22% при планирани 18%. Той е бил планиран с най-висока финансова тежест.
- Със значителен бюджет е планиран Приоритет 1.1. – 14%, а в реалното изпълнение той остава на едно от последните места с под 1%.

Източниците за финансиране също са важен компонент на оценката за финансовата ефективност. Планираните източници за финансиране на изпълнението на ОСР Монтана 2014-2020 г. са: средства от фондовете на ЕС, национално съфинансиране и частни средства. Реализирани са допълнително и общински средства и средства от други външни източници на финансиране като ФМ на ЕИП.

Източниците на финансиране са представени по-долу в табличен и графичен вид.

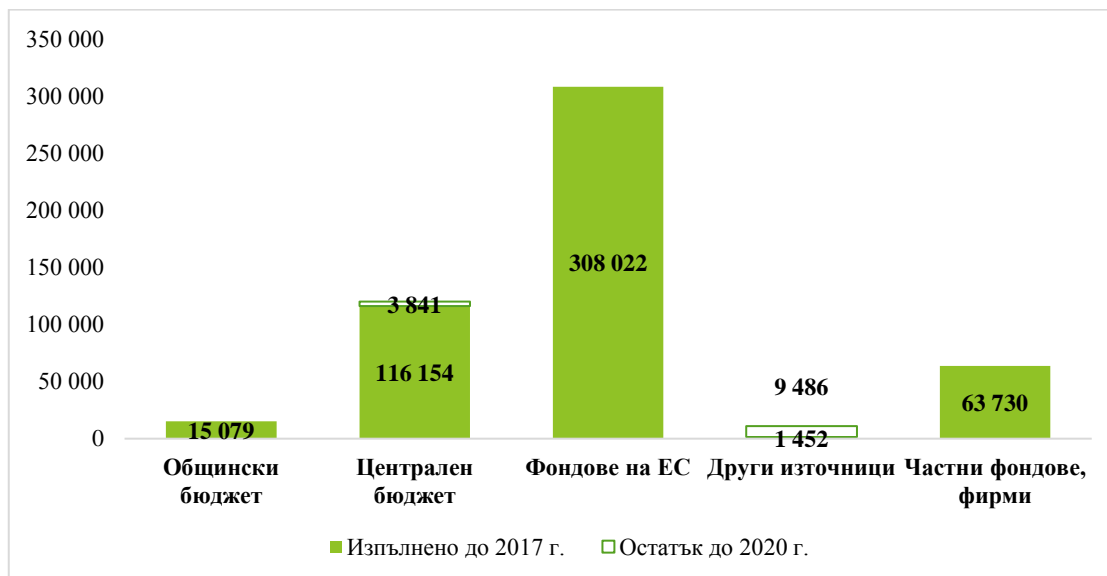
Таблица V.3. Източници на финансиране на ОСР Монтана 2014-2020 до 2017 г.

Видове източници на финансиране (в хил. лв.)	Общински бюджет	Централен бюджет	Фондове на Европейски съюз	Други източници	Частни фондове, фирми
Планирани	9 918	119 995	284 808	10 938	37 820
Реализирани	15 079	116 154	308 022	1 452	63 730
Изпълнение в %	152,0%	96,8%	108,2%	13,3%	168,5%

Източник: Собствени изчисления

Фигура V.5. Изпълнение на източниците на финансиране

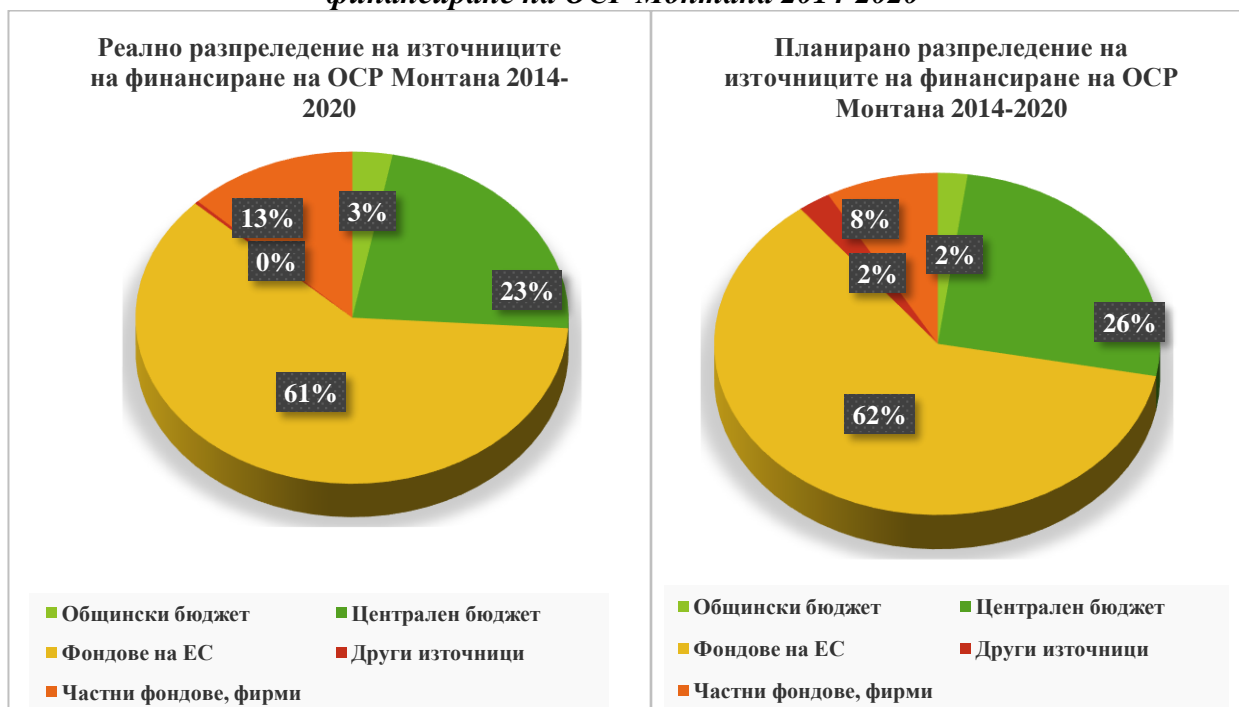
Източник: Собствени изчисления

Данните от фигурата показват, че още до 2017 г. е преизпълнен планирания бюджет по източници на финансиране за периода до 2020 г., с изключение на другите източници и в по-малка степен на източните от държавния бюджет. В най-голяма степен е преизпълнен бюджета от частните фондове и фирми - с 68% повече от планираното. С голямо преизпълнение е и общинския бюджет - с над 50% от прогнозите. Бюджетът от Фондовете на ЕС също е надминат с 8%. Освен националното съфинансиране по проекти на ЕС (което е само част от приноса на ЦБ), със средства от Централния бюджет са реализирани и редица проекти, които са финансирани през държавни програми. Бюджетът е почти изпълнен на 97% от заложения. Другите източници се характеризират с най-малко изпълнение от 13% спрямо планирания бюджет.

Разгледано е и съотношението на планираното разпределение на източниците за финансиране по относителни дялове от общия бюджет към реално осъществените инвестиции.

Фигура V.6. Планирано и реално разпределение на източниците на финансиране на ОСР Монтана 2014-2020

Източник: Собствени изчисления

Най-голям дял от реализираните инвестиции до 2017 г. са тези, привлечени от Европейските фондове – ЕФРР, ЕСФ, КФ, ЕФРСР – **61%** при заложен **62%**. На второ място са средствата от републиканския бюджет с **23%** при заложен **26%**, следвани от средствата от частния сектор с **13%** при заложен **8%**. Средствата от общинските бюджети са с **3%** дял при планирани **2%**, а другите източници са с дял по-малък от **1%** при планирани **2%**. Може да се направи извод, че прогнозите за процентното разпределение на източниците на финансиране са направени изключително точно.

С оглед на важността от привлечените средства от фондовете на ЕС за изпълнението на стратегията е представен в табличен вид броя на изпълнените проекти по програми.

Таблица V.4. Изпълнени проекти по програми, съфинансирани от Европейския съюз

№	Програма	Брой проекти
1	Оперативна програма „Техническа помощ“	1
2	Оперативна програма „Околна среда“	2
3	Оперативна програма „Регионално развитие“/ „Региони в растеж“	25
4	Оперативна програма „Развитие на конкурентоспособността на българската икономика“/ „Иновации и конкурентоспособност“	130
5	Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“	76
6	Оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж“	3
7	Оперативна програма „Административен капацитет“/ „Добро управление“	12
8	Оперативна програма „Развитие на сектор Рибарство“/ „Програма за морско дело и рибарство“	6
9	Програма за развитие на селските райони	231
10	Оперативна програма „Храни“	14
11	Оперативна програма „Транспорт“	1
12	Трансгранични програми: България - Сърбия, България - Румъния	21
13	Други програми на ЕС: Еразъм +	1
	ОБЩО	523

Източник: ИСУН и ИСУН 2020, Справка проекти по ПРСР и ОПРСР

С най-голям брой са проектите, финансирани по Програма за развитие на селските райони (231 бр.), следвани от проектите по Оперативна програма „Развитие на конкурентоспособността на българската икономика“ и нейното продължение Оперативна програма „Иновации и конкурентоспособност“ (130 бр.), Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“ (76 бр.), Оперативна програма „Регионално развитие“/ „Региони в растеж“ – 25 бр. и Трансгранични програми: България - Сърбия, България – Румъния – 21 бр.

VI. ВЪЗНИКНАЛИ ПРОБЛЕМИ И ПРЕДПРИЕТИТЕ ДЕЙСТВИЯ ОТ КОМПЕТЕНТНИТЕ ОРГАНИ ЗА ТЯХНОТО ПРЕОДОЛЯВАНЕ, ПРЕГЛЕД НА ПРЕДИШНИ ОЦЕНКИ

По отношение на изпълнението на Областната стратегия за развитие не са идентифицирани проблеми, които да възпрепятстват нейното реализиране. По отношение на предаването на годишните доклади за наблюдение на ОПР, все още някои общини не подготвят такива, като са взети корективни мерки и на общините им е напомнено да изготвят и изпращат изготвените доклади.

Областната стратегия за развитие и общинските планове за развитие са публични и публикувани в съответните интернет страници на администрациите и в Портала за обществени консултации на Министерски съвет – www.strategy.bg. Препоръчва се на този портал общините своевременно да качват и другите си стратегически документи.

VII. ПРОГНОЗА ЗА ОЧАКВАНОТО ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ЦЕЛИТЕ И ПРИОРИТЕТИТЕ НА ОБЛАСТНАТА СТРАТЕГИЯ ЗА РАЗВИТИЕ ДО КРАЯ НА ПЕРИОДА НА ДЕЙСТВИЕ

Прогнози (реалистична, песимистична и оптимистична) за очакваното изпълнение на целите и приоритетите на ОСР Монтана до 2020 г. са представени по-долу в табличен вид. Изготвени са на базата на следните допускания:

- **реалистична** – продължаващ темп на плавно повишаване на икономическия растеж (БВП), стабилна политическа среда, продължаващ интерес от страна на бенефициентите към привличане на безвъзмездни външни източници за финансиране, изпълнение с относително равни темпове на тези до 2017 г.;

- **оптимистична** - темп на значително повишаване на икономическия растеж (БВП), стабилна политическа среда, нарастващ интерес от страна на бенефициентите към привличане на безвъзмездни външни източници за финансиране, откриване на възможности за общините да кандидатстват и изпълняват инфраструктурни проекти по ПРСР, ОПРР и ОПОС;

- **песимистична** - темп на намаляване на икономическия растеж (БВП), нестабилна политическа среда, затихващ интерес от страна на бенефициентите към привличане на безвъзмездни външни източници за финансиране, проблеми при изпълнение и дори невъзможност за осъществяване на инфраструктурни проекти по ПРСР, ОПРР и ОПОС, невъзможност за изпълнение на договорните отношения с УО на оперативните програми.

Таблица VII.1. Прогнози (реалистична, песимистична и оптимистична) за очакваното изпълнение на целите и приоритетите на ОСП Монтана до 2020 г.

Прогнози	Песимистична	Реалистична	Оптимистична
СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 1. Подобряване на конкурентоспособността на областната икономика и повишаване на икономическата активност	145%	181%	217%
ПРИОРИТЕТ 1.1. Насърчаване на предприемачеството чрез подкрепа на развитието на нови бизнес идеи и създаването на нови фирми	1%	2%	3%
ПРИОРИТЕТ 1.2. Насърчаване на инвестиции в бизнес иновации и повишаване на ресурсната ефективност в предприятията	483%	603%	724%
ПРИОРИТЕТ 1.3. Активизиране на специфичния потенциал на регионалната икономика	122%	153%	183%
СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 2. Съхранение и подобряване качествата на човешкия капитал чрез социално развитие	91%	114%	137%
ПРИОРИТЕТ 2.1. Подобряване на условията за по-пълно използване на трудовия потенциал	39%	48%	58%
ПРИОРИТЕТ 2.2. Подобряване достъпа до образование и на инфраструктурата на образованието. Развитие на всички степени на образователната система	126%	157%	189%
ПРИОРИТЕТ 2.3. Подобряване достъпа до качествени здравни услуги и до лечебни здравни заведения	50%	62%	75%
ПРИОРИТЕТ 2.4. Подобряване условията за предлагане на качествени социални услуги	55%	68%	82%
ПРИОРИТЕТ 2.5. Подобряване на качествата и достъпа до културна и спортна инфраструктура	309%	387%	464%
ПРИОРИТЕТ 2.6. Подкрепа на мерки за социално включване и предотвратяване рисковете за социално изключване	57%	71%	85%
СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 3. Подобряване на териториалната устойчивост и свързаност	142%	178%	213%
ПРИОРИТЕТ 3.1. Развитие на инфраструктура за свързаност и достъпност	157%	197%	236%
ПРИОРИТЕТ 3.2. Развитие и модернизация на техническата инфраструктура	198%	247%	296%
ПРИОРИТЕТ 3.3. Запазване и подобряване качествата на околната среда чрез интегриране на глобалните екологични цели и развитие на екологичната инфраструктура	239%	298%	358%
ПРИОРИТЕТ 3.4. Развитие на градските и селските райони	90%	113%	136%
ПРИОРИТЕТ 3.5. Развитие на транснационално и трансгранично сътрудничество*	143%	178%	214%
ХОРИЗОНТАЛЕН ПРИОРИТЕТ 4. Подобряване на административния капацитет на областно и общинско институционално ниво за реализиране на политиката за развитие на човешките ресурси и осигуряването на заетост и по-добри условия за труд и живот	42%	53%	63%

Доклад за резултатите от извършена междинна оценка за изпълнението на Областна стратегия за развитие на област Монтана 2014-2020 към 31.12.2017 г.

Прогнози	Песимистична	Реалистична	Оптимистична
ОБЛАСТНА СТРАТЕГИЯ ЗА РАЗВИТИЕ НА ОБЛАСТ МОНТАНА - ОБЩО	131%	163%	196%

Източник: Собствени изчисления

Прогнозите показват, че всички стратегически цели ще бъдат изпълнени, а хоризонталният приоритет ще бъде изпълнен на 50%. При оптимистичен сценарий изпълнението на ОСР до 31.12.2020 г. може да достигне **196%**, а при песимистичен - **131%**. По отношение на приоритетите, опасност от непълно изпълнение имат **Приоритет 1.1., Приоритет 2.1., Приоритет 2.3., Приоритет 2.4., Приоритет 2.6. и Приоритет 4.**

VIII. ПРЕДЛОЖЕНИЯ ЗА АКТУАЛИЗАЦИЯ НА ОБЛАСТНАТА СТРАТЕГИЯ ЗА РАЗВИТИЕ

Предложенията за актуализация на Областната стратегия за развитие са свързани с идентифицираните до момента препоръки, а именно:

1. Актуализиране на социално-икономическия анализ, поради настъпили промени в демографското, икономическото, социалното развитие, съответно в SWOT-анализа, ако е приложимо;
2. Актуализиране на ОСР поради наличие на следните условия: в резултат на промени в свързаното национално законодателство или в законодателството на ЕС и при промени в териториалния обхват на районите за целенасочена подкрепа¹¹;
3. Актуализиране на бюджета с оглед преизпълнение на планирания;
4. Актуализиране на индикаторите във връзка с наличието на такива без източник на информация, както и на вече преизпълнени индикатори.

¹¹ Във връзка с промените в Закона за регионално развитие, обнародвани в бр. 15 на ДВ от 2016 г. в съдържанието на областните стратегии (чл. 12 ал. 3, т. 5 и 6) следва да се включат две нови точки, а именно: мерките и средствата за реализация на дейности в районите за целенасочена подкрепа; насоки и мерки за развитие на териториалното сътрудничество. В допълнение, при посочената промяна на Закона е изменено и понятието за „район за целенасочена подкрепа“ като под това вече следва да се разбира следното (чл. 6 от ЗРР): В териториалния обхват на район за целенасочена подкрепа се включват: 1. общините от четвърта и пета категория; 2. общините от втора и трета категория при наличието на някоя от следните географски характеристики: а) най-малко 50 на сто от територията на общината е в планински район; б) най-малко 50 на сто от територията на общината е в полупланински район; в) територията на общината е в пограничен район.

IX. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Областната стратегия за развитие на област Монтана 2014-2020 г. е документ за стратегическо планиране на регионалното развитие на областта, който е разработен в съответствие с документите за планиране на регионалното развитие от по-високо йерархично ниво и който запазва своята актуалност и след изтичането на половината от програмния период 2014-2020 г.

1. Изводи

По отношение на необходимостта от промени по отношение на Областната стратегия за развитие за остатъка от периода до 2020 г.:

- Налични са промени в националното законодателство, които пораждат необходимостта от актуализация на документа;

По отношение на промените в социално-икономическото развитие между общините, в областта, вътрешнорегионалните различия по отношение на социално-икономическото развитие на областите в Северозападен район (ниво 2), междурегионалните различия спрямо останалите райони от ниво 2, средното ниво за страната и ЕС:

- Налични са промени в социално-икономическото развитие на областта, които налагат актуализация на документа;
- Основен двигател на икономически растеж е община Монтана;
- Промените в социално-икономическото развитие на областта могат да се обобщат основно като положителни в сферата на икономиката и отрицателни по отношение на демографското развитие;
- Областта превъзхожда останалите области в Северозападен регион по отношение на показателите за коефициент на безработица и относителен дял на лицата на възраст между 16 и 74 години, използващи регулярно интернет;
- Наблюдават се 4 показателя, по които област Монтана е с по-неблагоприятни стойности от останалите области в СЗР: Коефициент на икономическа активност - 15-64 навършени години, относителен дял на населението на възраст между 25 и 64 навършени години с висше образование, чуждестранни преки инвестиции в нефинансовите предприятия с натрупване към 31.12 и дължина на първокласните пътища;

Доклад за резултатите от извършена междинна оценка за изпълнението на Областна стратегия за развитие на област Монтана 2014-2020 към 31.12.2017 г.

- Това откроява и следните проблеми: малък дял на икономически активното население, липса на квалифицирани кадри в областта, малък размер на чуждестранните инвестиции и пътна мрежа в по-нисък клас от останалите области;
- По отношение на показателя БВП на човек от населението област Монтана дава едва 13% от средното за ЕС.

По отношение на целите, приоритетите, проектите и дейностите:

- В ОСР за периода 2014-2020 г. всички дефинирани приоритети и цели са съгласувани с европейските, националните и регионалните стратегически документи;
- Междинната оценка на изпълнението на Областната стратегия за развитие показва един значителен прогрес, като за периода 2014-2020 г. са осъществени и договорени инвестиции за **504 437 хил. лв., което се равнява на 272% изпълнение спрямо заложените цели до 2017 г. и на 109% спрямо целите за 2020 г.;**
- При оптимистичен сценарий изпълнението на ОСР до 31.12.2020 г. може да достигне 196%, а при песимистичен - 131%;
- По отношение на приоритетите, опасност от непълно изпълнение имат Приоритет 1.1., Приоритет 2.1., Приоритет 2.3., Приоритет 2.4., Приоритет 2.6., Приоритет 3.4. и Приоритет 4.
- **Постигнат е осезаем напредък по всички цели и по повечето приоритети на стратегията.** С най-голямо въздействие могат да се посочат приоритетите: Приоритет 1.2. „Насърчаване на инвестиции в бизнес иновации и повишаване на ресурсната ефективност в предприятията“, Приоритет 3.1. „Развитие на инфраструктура за свързаност и достъпност“, Приоритет 3.4. „Развитие на градските и селските райони“ и Приоритет 1.3. „Активизиране на специфичния потенциал на регионалната икономика“;
- Съществен дял са реализираните проекти за подобряване на пътната и ВиК инфраструктура, конкурентоспособността на местните предприятия, в това число развитието на селското стопанство и развитието на социалните услуги;
- Налично е ефикасно комбиниране на различни финансови източници, вкл. собствени средства от общинските бюджети, финансиране от централния бюджет и фондовете на ЕС. Ограничените потенциали за капиталови разходи от собствени средства и от централния бюджет са компенсирани с успешно реализирани проекти с европейско финансиране;

- Най-голям брой са проектите, финансирани по Програма за развитие на селските райони (231 бр.), следвани от проектите по Оперативна програма „Развитие на конкурентоспособността на българската икономика“ и нейното продължение Оперативна програма „Иновации и конкурентоспособност“ (130 бр.), Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“ (76 бр.), от Оперативна програма „Регионално развитие“/ „Региони в растеж“ – 25 бр. и Трансгранични програми: България - Сърбия, България – Румъния – 21 бр.

По отношение на индикаторите:

- Налични са индикатори, за които не може да се направи оценка, поради липса на достатъчна информация (източник на информация, конфиденциалност на данните или липса на зададена целева стойност, съответно невъзможност да се направи оценка за изпълнение;

- 36,7% от ключовите индикатори за наблюдение и оценка на изпълнението на ОСР на Област Монтана 2014-2020 г. са с постигната условна междинна стойност от 43% изпълнение на целевата стойност за 2020 г.;

- За общите количествени показатели - принос към стратегия Европа 2020 не се поддържат данни на областно ниво;

- Само за 2 от представените 7 глобални екологични показатели за област Монтана може да се направи оценка – тези, свързани с разходи за ДМА с екологична насоченост към средата на периода и тя е, че са преизпълнени целите;

- Областите, в които индикаторите показват значително преизпълнение са основни показатели на нефинансовите предприятия, туризъм, образование, култура, водоснабдяване, строителство с екологична насоченост и капацитет за разработване и управление на проекти от ЕСИФ.

По отношение на наблюдението и изпълнението на ОСР, подобряването на организацията и координацията на компетентните органи и ефективността на работа на административните структури във връзка с по-нататъшното изпълнение на ОСР, подобряване на действията по прилагането на принципа на партньорство и осигуряване на информация и публичност на процеса за изпълнение, провеждане на политиката за регионално и местно развитие в областта от гледна точка на натрупания опит, актуалните проблеми, потенциала, възможностите и рисковете за периода до 2020 г.:

Доклад за резултатите от извършена междинна оценка за изпълнението на Областна стратегия за развитие на област Монтана 2014-2020 към 31.12.2017 г.

- Част от общините в областта не документират годишно изпълнението на своите ОПР, а половината от общините не са извършили междинни оценки на тези документи;
- Липсват единни стандарти при отчитането и представянето на проекти с принос към ОСР Монтана от страна на общинските администрации, което се отразява на дисбаланса между отчетените проекти на отделните общини;
- Липсва практика за регулярно и ежегодно отчитане на напредъка по ОСР – на база отчетена и представена информация от общините и нейното консолидиране в доклад за изпълнението на ОСР.

2. Препоръки

По отношение на съдържанието на ОСР:

- Необходима е актуализация на Областната стратегия за развитие на област Монтана 2014-2020 г. в съдържанието във връзка с промяна на нормативната рамка, определяща регионалното развитие в страната и новото понятие за „район за целенасочена подкрепа“. Следва да се включат две нови точки, а именно: мерки и средства за реализация на дейности в районите за целенасочена подкрепа и насоки и мерки за развитие на териториалното сътрудничество.

По отношение на индикаторите:

- Идентифицирана е необходимост от промяна на индикаторите с цел отпадането на тези, за които няма източник на информация или задаване на целеви стойности за 2020 г.

По отношение на наблюдението и изпълнението на ОСР:

- Провеждане на регулярни и ефективни заседания на Областния съвет за развитие с равностойно представителство на всички общини. На заседанията следва да се комбинират темите „отчитане на постигнатото“ и „планиране на съвместни действия по изпълнението на ОСР“;
- Утвърждаване на единни стандарти за отчитане на проекти и индикатори с принос към ОСР от страна на отделните общински администрации;
- Изготвяне на консолидирани годишни доклади за изпълнението на ОСР от страна на областна администрация и на база на единните стандарти за отчетност от страна на общините;

Доклад за резултатите от извършена междинна оценка за изпълнението на Областна стратегия за развитие на област Монтана 2014-2020 към 31.12.2017 г.

- Представяне на консолидираните доклади на заседания на Областния съвет за развитие;
- Определяне на ключови насоки/проекти (вкл. междуобщински и с бенефициент Областна администрация Монтана) на годишна основа;
- По отношение осигуряването на информация и публичност трябва да се постигне равнопоставеност за всички сектори и източници на финансиране, без да се акцентира специално на проектите с европейско финансиране.

Посочените препоръки следва да бъдат изпълнени чрез разработването на Актуализиран документ за изпълнение на ОСП Монтана 2014-2020 г.

В заключение, комплексът от изпълнени мерки и дейности по приоритетите за реализацията на стратегическите цели до 2017 г. постига напредък в няколко основни области на въздействие, както следва:

- Икономически растеж и развитие на конкурентоспособността на стопанските единици;
- Повишена социална сигурност, равнопоставеност и перспективност;
- Напредък в изграждането на съвременни пътна и ВиК инфраструктура, висококачествени комунални услуги;
- Съхранено и развито уникално културно наследство и околна среда.

Х. СПИСЪК НА ИЗПОЛЗВАНИТЕ СЪКРАЩЕНИЯ

Абревиатура	Значение
АЗ	Агенция по заетостта
АПИ	Агенция „Пътна инфраструктура“
ВЕИ	Възобновяеми енергийни източници
ДБТ	Дирекция „Бюро по труда“
ЕЗФРСР	Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони
ЕК	Европейска комисия
ЕС	Европейски съюз
ЕСИФ	Европейски структурни и инвестиционни фондове
ЕСФ	Европейски социален фонд
ЕФМДР	Европейския фонд за морско дело и рибарство
ЕФРР	Европейски фонд за регионално развитие
ЗРР	Закона за регионалното развитие
КФ	Кохезионен фонд
ИСУН/ ИСУН 2020	Информационна система за управление и наблюдение на средствата от Структурните инструменти на Европейския съюз
МИЕТ	Министерство на икономиката, енергетиката и туризма
МКВП	Междуетовствена комисия за възстановяване и подпомагане
ММС	Министерството на младежта и спорта
МОН	Министерството на образованието
МРРБ	Министерство на регионалното развитие и благоустройството
МСП	Малки и средни предприятия
МТСП	Министерство на труда и социалната политика
НДЕФ	Национален доверителен екофонд
НПЕЕМЖС	Национална програма за енергийна ефективност на многофамилни жилищни сгради
НСИ	Национален статистически институт
ОДЗ	Областна дирекция „Земеделие“
ОП	Оперативна/и програма/и
ОПАК	Оперативна програма „Административен капацитет“ 2007-2013 г.
ОПДУ	Оперативна програма „Добро управление“ 2014-2020 г.
ОПОС	Оперативна програма „Околна среда“ 2007-2013; 2014-2020 г.
ОПИК	Оперативна програма „Иновации и конкурентоспособност“ 2014-2020 г.
ОПНОИР	Оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж“ 2014-2020 г.
ОПР	Общински план за развитие
ОПРКБИ	Оперативна програма „Развитие на конкурентоспособността на българската икономика“ 2007-2013 г.
ОПРР	Оперативна програма „Регионално развитие“ 2007-2013 г./ „Региони в растеж“ 2014-2020 г.

Доклад за резултатите от извършена междинна оценка за изпълнението на Областна стратегия за развитие на област Монтана 2014-2020 към 31.12.2017 г.

ОПРСР	Оперативна програма „Развитие на сектор „Рибарство“ 2007-2013 г.
ОПРЧР	Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“ 2007-2013 г.; 2014-2020 г.
ОПТП	Оперативна програма „Техническа помощ“
ОПЮЕ	Оперативна програма „Югоизточна Европа“ 2007-2013
ОСР	Областна стратегия за развитие
ОУ	Основно училище
ПИП РУРР	Публична инвестиционна програма „Растеж и устойчиво развитие на регионите“
ПМДР	Програма за морско дело и рибарство
ППЗРР	Правилник за прилагане на закона за регионално развитие
ПРСР	Програма за развитие на селските райони 2007-2013 г.; 2014-2020 г.
ПСОВ	Пречиствателна станция за отпадъчни води
ПТГС	Програма за трансгранично сътрудничество
ПЧП	Публично-частно партньорство
РИОСВ	Регионална инспекция по околната среда и водите
ФМ на ЕИП	Финансов механизъм на Европейското икономическо пространство 2009-2014 г.

XI. СПИСЪК НА ИЗПОЛЗВАНИТЕ ОСНОВНИ ИЗТОЧНИЦИ НА ИНФОРМАЦИЯ

Използваните *източници на информация* за изготвянето на настоящите междинна оценка и доклад за резултатите от нея са както следва:

- Методически указания за разработване на национална стратегия за регионално развитие (2012–2022 г.), регионални планове за развитие на районите ниво 2 (2014–2020 г.), областни стратегии за развитие (2014–2020 г.), общински планове за развитие (2014–2020 г.); 2011 г. МРРБ;
- Методика за изготвяне на междинна оценка на областна стратегия за развитие, 2009 г. МРРБ;
- Методически указания на Министерство на регионалното развитие и благоустройство за актуализация на действащите стратегии и планове за регионално и местно развитие – 2009 г.;
- Регионален план за развитие на Северозападен район 2014–2020 г.;
- Областна стратегия за развитие на област Монтана 2014–2020 г.;
- Общински планове за развитие на общините от област Монтана за периода 2014–2020 г.;
- Интегрирани планове за градско развитие и възстановяване на гр. Монтана 2014–2020, на гр. Лом 2014–2020;
- Планове, програми и стратегии на област Монтана с хоризонт до 2020 г.;
- Справки, годишни доклади и отчети на общините от област Монтана и Областна администрация – Монтана изисквани във връзка с изготвянето на МО на ОСР Монтана;
- ИСУН и ИСУН 2020 – Информационна система за управление и наблюдение на структурните инструменти на ЕС в България;
- Интернет сайтове и портали: Областна администрация Монтана, НСИ, АЗ, ОПОС, ОПАК, ОПРР, ОПРЧР, ОПРКБИ, ОПИК, ПРСР, ОПРСР и други;
- Официални данни и статистическа информация от НСИ - <http://www.nsi.bg/>, Справка ОПУ - Монтана; Справка от ВиК дружество, Справка АУЕР, Справка в ИСУН и ИСУН 2020, Справка въпросници общини от област Монтана, Справка „Овъргаз“ АД, Справка ИАОС, Справка ДРСЗ Монтана, Справка РИОСВ Монтана, Справка НКЖИ, Справка „Напоителни системи“ ЕАД – клон Мизия.

ХІІ. СПИСЪК НА ИЗПОЛЗВАНИТЕ ТАБЛИЦИ И ФИГУРИ

Таблицы

Таблица I.1. Методика за качествена оценка на количествени показатели	6
Таблица III.1. Ключови индикатори за мониторинг и оценка на изпълнението на ОСР Монтана 2014-2020 г.	32
Таблица III.2. Глобални екологични показатели за област Монтана.....	35
Таблица IV.1. Справка мониторинг на ОПР за общините в област Монтана към декември 2017 г.	37
Таблица V.1. Оценка на финансовата ефективност на ОСР на област Монтана по стратегически цели (в хил. лв.)	40
Таблица V.2. Оценка на финансовата ефективност на ОСР на област Монтана по приоритети (в хил. лв.)*	43
Таблица V.3. Източници на финансиране на ОСР Монтана 2014-2020 до 2017 г.....	46
Таблица V.4. Изпълнени проекти по програми, съфинансирани от Европейския съюз.....	49
Таблица VII.1. Прогнози (реалистична, песимистична и оптимистична) за очакваното изпълнение на целите и приоритетите на ОСР Монтана до 2020 г.....	51

Фигури

Фигура V.1. Финансово изпълнение на ОСР Монтана 2014-2020 по стратегически цели (в хил. лв.).....	41
Фигура V.2. Тежест на изпълнение на приоритетите на ОСР Монтана 2014-2020 от общото изпълнение към 31.12.2017 г.	42
Фигура V.3. Финансово изпълнение на ОСР Монтана 2014-2020 до 2017 г. по приоритети (в хил. лв.)	44
Фигура V.4. Тежест на изпълнение на приоритетите на ОСР Монтана 2014-2020 от общото изпълнение към 31.12.2017 г.....	45
Фигура V.5. Изпълнение на източниците на финансиране.....	47
Фигура V.6. Планирано и реално разпределение на източниците на финансиране на ОСР Монтана 2014-2020	48